लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका, सोलुखुम्बु

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका, सोलुखुम्बु

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२८
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/492

श्रीमान् प्रमुखज्यू,
सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका,
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,
सल्लेरी, सोलुखुम्बु।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम तहाँ पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरीपठाइएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(श्रीकुमार राई)
नायब महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, कोशी प्रदेश
काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२८
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/492

श्रीमान् नगर प्रमुखज्यू ,
सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सल्लेरी, सोलुखुम्बु।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले तहाँ नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असरबाहेक, पेस भएको २०८२ आषाढ ३२ मा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रूपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१. महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेमा यस पालिकाले तयार गरेको वित्तीय विवरणमा अन्तरसरकारी अख्तियारीतर्फको कारोबार समावेश गरेको छैन।

२.२. नगरपालिकाको आय र व्यय तर्फ रु.१ अर्व ६९ करोड ६३ लाख २६ हजार लेखापरीक्षण गर्दा रु.६ लाख ५१ हजार बेरुजु देखिएकोमा प्रतिक्रियाबाट रु.६ लाख ५ हजारको फर्स्यौट भई बाँकी बेरुजुमा नियमित गर्नुपर्ने रु. ४६ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रु.८ करोड १२ लाख ६७ हजार बाँकी बेरुजु रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजु रु.८ करोड १३ लाख १३ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले नगरपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौँ। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौँ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३.अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। नगर कार्यपालिका, प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत नगरपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको

५.वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो।लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(श्रीकुमार राई)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नुपर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
७८	३४	६,५१,४११	०	३३	६,०५,१६०	०	७८	१	४६,२५१	०	४६,२५१	०	०	०	४६,२५१	०

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष सम्परीक्षण	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
सोलुखुम्बु	८,१२,६७,०७५	०	०	८,१२,६७,०७५	०	४६,२५१	८,१३,१३,३२६

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८१/८२	२६	एकै समयमा बैठक र भ्रमण भत्ता	२२,३००
२	२०८१/८२	३१	कर कट्टी	८१०
३	२०८१/८२	३४	असम्बन्धित पदाधिकारीको बैठक भत्ता	३३,१५०

४	२०८१/८२	३७.२	तालिम सञ्चालनमा बढी भुक्तानी	६५,०००
५	२०८१/८२	३९.२	दिवा खाजा बढी निकासा	१,१५,४८५
६	२०८१/८२	३९.३	पाठ्यपुस्तक बढी निकासा	६७,३३१
७	२०८१/८२	३९.५	सिकाई सामाग्री व्यवस्थापनमा बढी भुक्तानी	६,२५०
८	२०८१/८२	३९.६	आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट कायम बेरुजु दाखिला नभएको	३५,५५९
९	२०८१/८२	४७.१	लागत सहभागिता	२,५९,२३५
जम्मा				**६,०५,१६०**

सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका, सोलुखुम्बु

(८०१०९४०१३००)

सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका , सोलुखुम्बु

परिचय

१

(क) पालिकाको परिचय :- स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी, र न्यायिक अभ्यासलाई सस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने समग्र उद्देश्य हासिल गर्न २०७३।१२।०३ मा यस पालिकाको स्थापना भएको हो। स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व र पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस नगरपालिमा अन्तर्गत वडा संख्या ११, क्षेत्रफल ५६५.०६ वर्ग कि.मी. र जनसंख्या २४३२३ रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस पालिकाको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।०५।२० देखि २०८२।०५।२५ सम्म ६ कार्यदिन रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- पालिकाको आयतर्फ रु.८५९७६३१३९.४४ र व्ययतर्फ रु.८३६५६२६५६.१३ गरी जम्मा रु.१६९६३२५७९५.५७ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु :- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा संलग्न छ ।

(ज) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु.२११७९०.०० असुल भई दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

कार्यक्रम/ब.उ.शि.नं.	वापत	मिति	दाखिला भएको बैंक	रकम
नगरपालिका चालु	पेश्की रकम खर्च नभई फिर्ता दाखिला	२०८२।०५।१५	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	१४००००
संघीय ससर्त चालु	अध्ययन विदामा रहेको कर्मचारीको भुक्तानी भएको स्थानीय भत्ता वापत रकम असुल	२०८२।०५।२३	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	३०७२०
संघीय ससर्त पुँजीगत	बढी भुक्तानी भएको ग्रीन तारा कन्स्ट्रक्सन कम्पनी प्रा.लि.बाट असुल	२०८२।०५।२३	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	५०००
संघीय ससर्त चालु	भ्रमण भत्ता भुक्तानी	२०८२।०६।०५	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	३६०७०
जम्मा				**२११७९०**

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **एकीकृत आर्थिक विवरण-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७२ मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा दफा ७६(२) मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले २०७९।८।२० मा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम यस पालिकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा सहायता, अन्तर सरकारी अख्तियारी, धरौटी र स्थानीय सरकार सञ्चालनको क्रममा भएका व्ययहरूको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को आर्थिक कारोवारको एकीकृत विवरण निम्नानुसार रहेको छ । साथै पालिकाले अन्तर सरकारी अख्तियारी लगायतका कारोवार समावेश नगरी तयार गरेको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान(NPSAS) बमोजिमको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) यसै दफासँग सम्बन्धित अनुसूचीमा समावेश गरीएको छ ।

प्राप्ति			भुक्तानी		
विवरण	**रकम**	**रकम**	**विवरण**	**रकम**	**रकम**
१. सुरु मौज्दात		**९१६३१३३१.६९**	**१. चालु खर्च**		**४११४७११४०.२५**
क) सञ्चित कोष	६७१५७९०६.४७		क) पालिका तर्फ	११७२३००९५.७८	
ख) धरौटी खाता	१०२४८५३८.९६		ख) संघीय ससर्त	२८९६८९१४८.४७	
ग) विविध खर्च खाता	७७९९३३७.११		ग) प्रदेश ससर्त	४५५१८९६.००	
घ) स्थानीय तह विविध कोष खाता	५९५०२१९.०४		**२. पुँजीगत खर्च**		**२३८१४६६१६.९०**
ङ) प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	४७५३३०.११		क) पालिका तर्फ	१८४८६८१३३.००	
२. यस वर्षको आय		**३२४५०७९४.९६**	ख) संघीय ससर्त	३२०५४९५४.००	
क) आन्तरिक आय	२८३४२१६४.९५		ग) संघीय समपुरक	६३१९१०७.९०	
ख) विभाज्य कोषको बाँडफाँडबाट प्राप्त	४१०८६३०.०१		घ) प्रदेश ससर्त	६८२३०१७.००	
३. वित्तीय हस्तान्तरण (संघ)		**५७८१२२७३८.५६**	ङ) प्रदेश समपुरक	८०८१४०५.००	
क) समानीकरण अनुदान	११६६२६९६०.००		**३. अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)**		**१३३८४७२२८.२०**
ख) राजस्व बाँडफाँट	११५३३०९५४.१०		क) सामाजिक सुरक्षा	१३३०९७२२८.२०	
ग) ससर्त अनुदान	३२१७४४१०२.४७		ख) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	७५०००० .००	
घ) समपुरक अनुदान	६३१९१०७.९०		**४. धरौटी तथा अन्य कोषहरू**		**५३०९७६७०.७८**
ङ) रोयल्टी	१८१०१६१४.०९		क) धरौटी फिर्ता तथा सदरस्याहा	१९११४३०.००	
४. वित्तीय हस्तान्तरण (प्रदेश)		**३९०२५९५६.६५**	ख) विविध खर्च खाता	३७३२४२७४.००	
क) समानीकरण अनुदान	८०५८०००.००		ग) स्थानीय तह विविध कोष खाता	८१२९८७.१२	
ख) राजस्व बाँडफाँट	११५११६३८.६५		घ) प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	६२०१२६३.००	
ग) ससर्त अनुदान	११३७४९१३.००		ङ) विभाज्य कोषको बाँडफाँड	६८४७७१६.६६	
घ) समपुरक अनुदान	८०८१४०५.००		**५. अन्तिम मौज्दात**		**११४८३१८१५.००**
५. अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)		**१३३८४७२२८.२०**	क) संचित कोषको मौज्दात	६७१३९६३९.४९	

क) सामाजिक सुरक्षा	१३३०९७२२८.२०		ख) धरौटी खाता	१४३७४२९१.९६	
ख) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	७५०००००.००		ग) विविध खर्च खाता	२१०४६११०.९२	
६. धरौटी तथा अन्य कोषहरू		**७६३१६४२१.०७**	घ) स्थानीय तह विविध कोष खाता	७०१९२६५.५२	
क) धरौटी प्राप्ती	६०३७१८३.००		ङ) प्रकोष व्यवस्थापन कोष खाता	५२५२५०७.११	
ख) विविध खर्च खाता	५०५७१०४७.८१				
ग) स्थानीय तह विविध कोष खाता	१८८२०३३.६०				
घ) प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	१०९७८४४०.००				
ङ) विभाज्य कोष	६८४७७१६.६६				
जम्मा	**९५१३९४४७१.१३**	**९५१३९४४७१.१३**	**जम्मा**	**९५१३९४४७१.१३**	**९५१३९४४७१.१३**

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा २ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

३ **वित्तीय प्रतिवेदनमा देखिएका बेहोराहरू**

पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत आर्थिक विवरण (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नानुसार बेहोरा देखिएको छः

३.१ **दुई लेखाप्रणाली** - एउटा कार्यालयमा एक लेखा प्रणाली हुनुपर्दछ । सार्वजनिक निकायमा एक भन्दा बढी लेखा प्रणाली भएमा आय व्ययलाई एकीकृत गर्न, विश्लेषण गर्ने र प्रतिवेदन गर्ने ती लेखा प्रणालीका बीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरिनुपर्दछ । स्थानीय तहमा दुई लेखा प्रणाली SUTRA (Sub-National Treasury Regulatory Application) र CGAS(Computerized Government Accounting System) बाट लेखा राख्ने गरिएको छ । तर ती दुबै प्रणालीका बीच एकै कार्यक्रमका खर्चलाई एकीकृत गर्ने र प्रतिवेदन दिने व्यवस्था रहेको छैन। पालिकामा संघ, प्रदेश र स्थानीय बजेटमध्ये अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको रकम CGAS प्रणालीमा र स्थानीय श्रोतलाई SUTRA प्रणालीमा प्रविष्टि गर्दा एकै कार्यक्रम/योजनाको हकमा दुवै प्रणालीमा बजेट खर्च अलग अलग अभिलेखन हुने र उल्लिखित दुई प्रणालीबीच अन्तरसम्बन्ध कार्यान्वियन हुने नहुँदा त्यस्ता आयोजनाको कुल खर्चसमेत यकिन गर्न नसकिने स्थिति छ। अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको रकम CGAS मा मात्र अभिलेख गरिने हुँदा SUTRA प्रणालीबाट प्रतिवेदन गरिने वार्षिक वित्तीय प्रतिवेदन म.ले.प. फाराम २७० मा समावेश हुन नसक्ने देखियो। सोका कारण वर्षभरि भएको कारोवारको वास्तविक प्रतिवेदन समेत प्राप्त नहुने र एकै कार्यक्रममा दुई प्रणालीबाट खर्च लेख्दा सो खर्च दोहोरो हुन नदिन लेखाप्रणालीले नियन्त्रण गर्न सक्ने अवस्था देखिएन । एक निकायमा एक लेखाप्रणाली लागू गर्नुपर्ने र दुई लेखाप्रणाली लागू गर्न आवश्यक भए ती प्रणालीका बीच अभिलेख एकीकृत हुने व्यवस्था लागू गर्ने व्यवस्था गर्न सम्बन्धित निकायको ध्यान जानुपर्दछ ।

३.२ **फरक हिसाब** - यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत आर्थिक विवरण (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार यस वर्षको प्राप्ति भुक्तानीमा रू. १३३८४७२२८.२० फरक परेको छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.१३३०९७२२८.२० र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम रु.७,५०,०००.०० गरी जम्मा रू. १३३८४७२२८.२० सुत्रमा लेखाङ्कन नगरेको कारण सो रकम फरक परेको देखिन्छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक

कारोबारहरू समावेश गरी म.ले.प.फा.नं.२७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	**गत वर्षको जिम्मेवारी**	**यस वर्षको प्राप्ति**	**यस वर्षको भुक्तानी**	**बैंक मौज्दात**
सुत्र अनुसारको आर्थिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	९१६३१३३१.६९	७२५९१५९११.२४	७०२७१५४२७.९३	११४८३१८१५.००
एकीकृत आर्थिक विवरण अनुसार	९१६३१३३१.६९	८५९७६३१३९.४४	८३६५६२६५६.१३	११४८३१८१५.००
फरक	**०.००**	**१३३८४७२२८.२०**	**१३३८४७२२८.२०**	**०.००**

३.३ **बैंक हिसाव बिवरण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोबार, आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजस्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरणअनुसार लेखाङ्कन र बैङ्क हिसाब मिलान विवरण (म.ले.प.फा.नं.२१२) तयार गरी हिसाब भिडान गर्नुपर्दछ । पालिकाले बैङ्क हिसाब मिलान विवरण तयार गरेको कारण वर्षान्तमा स्रेस्ता र बैङ्क मौज्दातमा कुनै फरक नदेखिएको विवरण पेश भएको छ । जसको विवरण निम्नानुसार रहेको छ:

संकेत	**कोष खाता**	**श्रेस्ता अनुसार बाँकी**	**बैंक अनुसार बाँकी**	**फरक**
ग १.१	आन्तरिक राजस्व खाता	०	०	०
ग १.२	बाँडफाँडबाट प्राप्त राजस्व खाता	०	०	०
ग १.३	आन्तरिक अनुदान खाता	०	०	०
ग ६.१	स्थानीय तह विभाज्य कोष खाता	०	०	०
ग ४.१	स्थानीय तह सञ्चित कोष खाता	६७१३९६३९.४९	६७१३९६३९.४९	०
ग ३.१	स्थानीय तह धरौटी खाता	१४३७४२९१.९६	१४३७४२९१.९६	०
ग २.२	चालू खर्च खाता- जोर वर्ष	०	०	०
ग २.४	पुँजीगत खर्च खाता- जोर वर्ष	०	०	०
ग २.७	विविध खर्च खाता	२१०४६११०.९२	२१०४६११०.९२	०
ग ५.१	स्थानीय तह विविध कोष खाता	७०१९२६५.५२	७०१९२६५.५२	०
ग ७.२	स्थानीय तह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	५२५२५०७.११	५२५२५०७.११	०
जम्मा		**११४८३१८१५.००**	**११४८३१८१५.००**	**०**

४ आन्तरिक लेखापरीक्षण

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक चौमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ३४ मा स्थानीय तहले लेखा तथा आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारीताको आधारमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने, आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम सुधार भए नभएको परीक्षण गर्न तथा आवस्यक कारवाही गर्न लेखापरीक्षण समिति गठन गर्नुपर्ने र आन्तरिक लेखापरीक्षकले प्रस्तुत गरेको प्रतिवेदन र सो उपर भएको कारवाहीको विवरण सहित पालिका प्रमुख समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले यो वर्षको खर्च तथा आम्दानीका कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको देखिएन । आन्तरिक लेखापरीक्षकको पदपूर्ति नभएकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण हुन नसकेको कार्यालयले मौखिक जानकारी दिएको छ । कानुनमा तोकिए

बमोजिम सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले मिति २०७८।०८।१३ मा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ (नमुना सहित) सबै स्थानीय तहहरूलाई तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गर्न परिपत्र गरेकोमा पालिकाले सो अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरेको देखिएन । त्यसैले वित्तीय व्यवस्थापन कार्यमा आन्तरिक जाँच र आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी हुन सकेको छैन । जसले गर्दा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको प्रमुख उद्देश्य अनुसार पालिकाले निर्धारित विधि र प्रक्रिया अनुसार कार्यसम्पादन गरी लक्ष्य प्राप्त गर्नु पर्नेमा सो नभएको, सम्भावित जोखिमहरूको समयमै पहिचान, रोकथाम र नियन्त्रण प्रभावकारी हुन नसकेको, कार्य सञ्चालन व्यवस्थित, सिलसिलावद्ध हुन नसकेको, स्रोत साधन र सम्पत्तीको उपयोगमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता ल्याउन नसकेको, प्रचलित ऐन, नियम लगायतका कानूनी व्यवस्था तथा कार्यविधिको पालनामा प्रभावकारिता आउन नसकेको, वित्तीय जिम्मेवारी र अनुशासन कायम गरी वित्तीय पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्दधन प्रभावकारी हुन नसकेको अवस्था छ । जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको र सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । यसमा सुधारको लागि ऐनले तोकेबमोजिमको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली बनाई यथाशीघ्र कार्यान्वियन गर्नु पर्दछ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सम्बन्धमा देखिएका अन्य व्यहोराहरू देहायबमोजिम रहेका छन:

वजेट व्यवस्थापन तर्फ

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभुत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्नुपर्नेमा नगरेको,
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को अनुसुची ११ बमोजिम स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको वार्षिक प्रतिवेदन तयार नगरेको,
- स्थानीय तहबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यिवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार नगरेको,
- दिगो बिकास योजना (२०१५ -३०) लाई कार्यान्वियन गर्ने सन्दर्भमा लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण गर्न एकीकृत दिर्घकालिन योजना तयार नगरेको र मध्यकालीन लक्ष्यहरू तोकि मूल्याङ्कन नगरेको,
- पालिकाले आयोजना वा कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुटाई त्यस्ता आयोजनालाई प्राथमिकता दिने नगरेको,

खरिद व्यवस्थापन तर्फ

- सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण नगरेको,
- सञ्चालित योजनाहरूको उपभोक्ताको योगदान र कार्य सम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्नेमा सो अनुसार गरेको देखिएन,
- स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण नगरेको,
- उपभोक्ता समितिलाई दिएको कामको अनुगमनबाट देखिएको व्यहोरा उल्लेख गरी प्रतिवेदन गर्ने नगरेको,
- उपभोक्ता समितिबाट सम्झौता बमोजिमको समय, लागत र गुणस्तरमा कार्य सम्पन्न हुन नसकेमा सो को मूल्याङ्कन नगरेको,
- पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राख्ने नगरेको ।
- पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यिवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार नगरेको,

- पालिकाले पालिका अन्तर्गतका सडकहरू मर्मत गरेको अभिलेख राखेको देखिएन । त्यसले गर्दा एकै स्थानमा दोहोरो पर्ने गरी मर्मत कार्य भए नभएको यकिन गर्न नसकिएको ।
- खन्ने तथा पुर्ने कार्य गर्दा कटिङ्गको परिमाण देखिने क्रससेक्सन ड्रोइङ राखि भुक्तानी दिनुपर्नेमा सो नगरेको कारण कटिङ्गको क्षेत्रफल नापीमा राखेको बराबर हो होइन भनी यकिन गर्न नसिकएको ।

शिक्षातर्फ

संस्थागत विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको तथ्यांक शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (IEMIS) मा अद्यावधिक नगरेको,

- स्थानीय तहले विद्यालय अनुगमन गर्ने मापदण्ड तयार गरी नियमित अनुगमन गर्ने र अनुगमन प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था नगरेको,
- कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका मा IEMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई कक्षागत विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन (भिडान) गराइ शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोका आधारमा विद्यालयहरूलाई अनुदान निकासा दिनुपर्नेमा कक्षागत विद्यार्थीहरूको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयन पूर्ण रूपमा नभएको,
- शिक्षा नियमावली, २०५९ को परिच्छेद ३ नियम १६ (झ) मा शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ति वा बढुबाको लागी सिफारिस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी
- विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्याबधिक गरि राख्नुपर्नेमा नियमावलीको व्यवस्था अनुसारका उक्त अभिलेखहरू तयार नगरेको,
- संस्थागत विद्यालयहरूको दर्ता, नवीकरण, शुल्क निर्धारण, अनिवार्य निशुल्क छात्रवृत्ति, अनुगमन र अभिलेख व्यवस्थित नरहेको,

विविध तर्फ

- मुल्य अभिवृद्धि कर नियमावली २०५३ को नियम ६ क अनुसार ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानकारी सम्वन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई आर्थिक वर्षको अन्तमा मात्र दिइएको,
- कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरू पहिचान गरि निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख नराखेको,
- सुशासन व्यवस्थापन तथा सञ्चालन नियमावली, २०६५ अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लिखित सेवाहरूको कार्यान्वयन स्थिती अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तयार नगरेको,
- विविध खर्च गर्दा विभिन्न होटलका विल पेश भएता पनि कतिपय खर्चको पुष्टि हुने स्पष्ट उद्देश्य र यथार्थता प्रमाणित हुने प्रमाण संलग्न नगरेको,
- विषयगत क्षेत्रमा सञ्चालन हुने कार्यक्रममा बैठक भत्ता, भ्रमण भत्ता, तालिम, गोष्ठीतर्फ बढी केन्द्रित भई वितरणमुखि रहेको,
- म. ले. प. फाराम ८०१ देखि ८०५ सम्मका फाराम तयार गरी सो अनुरूप बेरूजुको अभिलेख नराखेको,
- मन्त्रालयको मिति २०७३।१२।२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस स्थानीय तहमा समाहित भएका साविक गाउँविकास समितिको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरूजुको अभिलेख समायोजन भएको स्थानीय तहमा कायमगरी नियमानुसार असुल फछ्र्यौट तथा सम्परीक्षण कार्य नगरेको,
- राजस्व संकलन सम्बन्धमा सुचना प्रबिधिको प्रयोग गरी सबै कारोबार बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत नगरेको ।

अतः पालिकाको कार्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीमा सुधारको लागि ऐनले तोके बमोजिमको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली बनाई यथाशीघ्र कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

६ बजेट तथा कार्यक्रम

६.१ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना

तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भए तापनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

६.२ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारी** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस नगरपालिकाको उप-प्रमुख श्री गान्धीमाया तामाङ्गले मिति २०८१।०३।१० मा रू ७६ करोड ५० लाख ९० हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०८१।०३।३० मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०८१।०४।७ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

६.३ **रकमान्तर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ मा स्वीकृत वार्षिक बजेटको अधिनमा रही कुनै शीर्षकबाट पूँजिगत शिर्षकमा २५ प्रतिशत नबढाई रकमान्तर गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । नगरपालिकाले यस वर्ष कार्यपालिकाको विभिन्न मितिको निर्णयबाट विभिन्न ३१ वटा खर्च शीर्षकमा विनियोजित रु.२ करोड २१ लाख रकमान्तर गरी खर्च गरेको छ । उक्त रकम शुरु वजेट ७६ करोड ५० लाख ९० हजारको तुलनामा २.८ प्रतिशत हुन आउँछ । मिति २०८१।१०।३० को नगरसभाको खर्च अनुमोदन गरेको छ । यसरी रकमान्तर गर्ने परिपाटीमा सुधार हुनुपर्दछ ।

६.४ **बजेट अवण्डा** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय आर्थिक अवस्था समेतको आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरणका आधार तयार गरी स्रोत अनुमान तथा सीमा निर्धारणका आधारमा अबण्डा नराखी आय-व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यो वर्ष बिभिन्न शीर्षकमा अबण्डा बजेट व्यवस्था गरी खर्च गरेको छ । बजेट अबण्डामा राखी कार्यपालिकाको निर्णयबाट खर्च गर्ने गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा वित्तीय अनुशासन र पारदर्शिता कायम भएको देखिएन । तसर्थ बजेट खर्चलाई पारदर्शिता र पद्धतिमा आधारित बनाउनुपर्दछ । अवण्डा बजेटबाट पालिकाले समय समयमा छुट्टै निर्णय गरी कार्यान्वियन गरेका केही योजनाका उदाहारण देहाय अनुसार छन्:

क्र.सं.	**योजनाको नाम**	**बजेट / खर्च**
१	अपाङ्ग लक्षित कार्यक्रम	१५०००००
२	दलित लक्षित कार्यक्रम	१००००००
३	जेष्ठ नागरिक लक्षित कार्यक्रम	२०००००
४	महिला लक्षित कार्यक्रम	१००००००
५	बालबालिका लक्षित कार्यक्रममा	३०००००
६	खेलकुद कार्यक्रम	२००००००
७	संघसंस्था सहयोग कार्यक्रममा	१५०००००
८	संस्थागत क्षमता विकास कार्यक्रममा	२००००००
९	पर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रम	१५०००००
१०	कृषि कार्यक्रम	३००००००

६.५ **खर्च बिश्लेषण** - पालिकाले यसवर्ष आन्तिरक आयबाट रू.२८३४२१६४.९५, गत आर्थिक वर्षको मौज्दातबाट रू.९१६३१३३१.६९, राजस्व बाँडफाँडबाट रू.१४९०५२८३६.८५ र संघीय तथा प्रदेश अनुदानबाट रू.४७८३६६५१२.९० समेत रू.७४७३९२८४६.३९ प्राप्त गरेकोमा चालुतर्फ रू.४११४७११४०.२५ र पुँजीगततर्फ रू.२३८१४६६१६.९० गरी जम्मा रू.६४९६१७७५७.१५ खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा ४.३६ प्रतिशत रहेको छ । यसवर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रू.९११०५००.०० खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ३२ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ६३ प्रतिशत चालु र ३७ प्रतिशत मात्र पुँजीगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिक रूपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

६.६ **त्रैमासिक पुँजीगत खर्च** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पुँजीगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छ।

बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च				आषाढ महिनाको खर्च
		प्रथम	दोस्रो	तेश्रो	चौथो	
नगरपालिका पुँजीगत	१८४८६८१३३	५८५५०९९	१६८३६६९३	६७३८६५११	९४७८९८३०	६५८६८४०८
संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम	३८३७४०६१	०	१४५५०००	६३८६०००	३०५३३०६१	१५७३२१९०
प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम	६८२३०१७	०	०	१८१३०००	५०१००१७	३०८४०४९
जम्मा खर्च	**२३००६५२११**	**५८५५०९९**	**१८२९१६९३**	**७५५८५५११**	**१३०३३२९०८**	**८४६८४६४७**
खर्च प्रतिशत	**१०००**	**२.५**	**८**	**३३**	**५६.५**	**३७**

नगरपालिकाले उपलब्ध गराएको विवरणअनुसार पुँजीगततर्फ रू.२३००६५२११ खर्च भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रू.५८५५०९९ (२.५ प्रतिशत), दोस्रो त्रैमासिकमा रू.१८२९१६९३(८ प्रतिशत), तेस्रो त्रैमासिकमा रू.७५५८५५११(३३ प्रतिशत) र चौथो त्रैमासिकमा रू.१३०३३२९०८(५६.५ प्रतिशत) खर्च गरेको देखिएको छ। त्यस्तै आषाढ महिनामा मात्र रू.८४६८४६४७ अर्थात ३७ प्रतिशत खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिँदा सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन। स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रूपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वियन गरिनुपर्दछ। वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले आषाढमा कामको बढी चाप पर्ने भएकाले यसरी खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

६.७ **क्षेत्रगत बजेट खर्च** - स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका लागि क्षेत्रगत रूपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८१।८२ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिएको छ ।

क्र.सं.	मुख्य क्षेत्र	वार्षिक बजेट	खर्च रकम	कुल खर्च प्रतिशत	क्षेत्रगत खर्च प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	३१६७८०००	३०१८२५९४	९५.२८	४.६
२	सामाजिक विकास	२८३५४४०००	२४८४०८५२६	८७.६१	३८.२४
३	पूर्वाधार विकास	२४००३५०००	१८६४९७७०८	७७.७	२८.७
४	वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	२९०००००	२५६९९१४	८८.६२	०.४
५	बित्तिय व्यवस्थापन र सुशासन	३०३३०००	२७९९५६०	९२.३	०.४३
६	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	२०३९००८७८	१७९१५९३८४	८७.८७	२७.५८
कुल जम्मा		**७६५०९०८७८**	**६४९६१७६८७**	**८४.९१**	**१००**

नगरपालिकाले क्षेत्रगत वार्षिक बजेट अनुसार सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ३८.२४ प्रतिशत र वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनमा सबैभन्दा कम ०.४ प्रतिशत खर्च गरेको छ । कार्यसञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च तथा सामाजिक विकासको खर्चमा नियन्त्रण गरी आर्थिक विकास, पूर्वाधार विकास, सुशासन लगायतका क्षेत्रका गतिविधिमा समेत जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

६.८ **योजना प्राथमिकीकरण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दिगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास हुने उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा निम्नअनुसार योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ ।

क्र. सं.	कार्यक्रमको नाम	योजना सङ्ख्या	रू.२० लाखमाथिका योजना सङ्ख्या	रू.५ लाखदेखि २० लाख सम्मका योजना सङ्ख्या	रू.५ लाखभन्दा कमका योजना सङ्ख्या
१	पालिकास्तरीय	१३०	१३	८१	३६
२	वडास्तरीय	९२	४	-	८८
जम्मा		**२२२**	**१७**	**८१**	**१२४**

उपर्युक्त विवरणअनुसार पालिकाले आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने, उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढ्ने, स्थानीय बासिन्दाको सहभागिता जुटने, स्थानीय स्रोत साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने, सबै वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्ने, लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने विषयको सूची तयार गरी सोमध्येबाट प्राथमिकीकरण गरी योजना छनौट नगरी साना र वितरणमुखी योजनाहरू सञ्चालन गरेको देखिन्छ। जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट दीर्घकालिन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ । त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लेखित योजना मध्ये २२० योजनामात्र कार्यान्वियन भई २ वटा योजना कार्यान्वियन हुन सकेको देखिएन । तसर्थ पालिकाले वस्तुनिष्ठ तवरले योजना छनौट र प्राथिमिकीकरण गरी प्रभावकारी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ ।

७ सार्वजनिक सम्पत्ती तथा जिन्सी व्यवस्थापन

७.१ **जिन्सी व्यवस्थापन** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा र सोही नियमावलीको नियम ९४, ९५ र ९६ बमोजिम जिन्सी मालसामानको लगत खडा गरी राख्नुपर्ने, सोको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, प्रतिवेदनमा

उल्लेखित सामान मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने सामान ३ महिना भित्र र लिलाम गर्नुपर्ने सामान ६ महिना भित्र लिलाम गरी सक्नु पर्ने व्यवस्था छ । महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०७७।८।७ मा २०७७।९।७ भित्र सबै तहका कार्यालयहरूलाई २०७६।७७ सम्मको मौज्दात प्रबिष्टि र जिन्सी निरीक्षण फारम PAMS मा प्रविष्ट गर्ने र अनिवार्य रूपमा PAM मा सरकारी सम्पत्तीको लेखाङ्कन गर्न परिपत्र गरेको छ । यस सम्बन्धि देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार छः

- पालिकाले यस वर्ष जिन्सी निरीक्षण गराई प्रतिवेदन तयार गरेकोमा उक्त प्रतिवेदन म.ले.प. फाराम नं.४११ बमोजिम तयार गरेको देखिएन। जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा जिन्सी सामानको मूल्यांकन गरी मर्मत गर्नुपर्ने, लिलाम विक्रि गर्नुपर्ने, मिन्हा गर्नुपर्ने र संरक्षण गर्नुपर्ने जिन्सीको अवस्था उल्लेख नगरेकोले जिन्सीको अवस्था सम्बन्धमा थप विश्लेषण गर्न सकिएन । तोकिएको फारामको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- कार्यालयले गत विगत वर्षको मौज्दात रहेका र यस वर्ष खरिद भएका सामानहरूको Public Asset Management System (PAMS) मा प्रविष्टी गर्नुपर्नेमा पालिकाले खरिद गरेका जिन्सी सामग्रीहरूको पूर्ण रूपमा PAMS मा अभिलेख राखेको देखिएन साथै वडागत रूपमा खरिद भएका जिन्सीहरू समेत वडा कार्यालयमा जिन्सी खाता तयार गरी मेनुयल रूपमा दाखिला गरी प्रविष्टी गरेको पाइयो । अनिवार्य रूपमा PAMS मा जिन्सी दाखिला गरी एकीकृत जिन्सी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ ।
- पालिकाले एकै किसिमको मालसामानको गत बर्ष खपत भएको परिमाण र चालु बर्षमा खरिद भएको मालसामानको तुलनात्मक विवरण तयार गरेको छैन ।
- पालिकाले प्रत्येक कार्यकक्षमा रहेका कार्यालय सञ्चालनसँग सम्बन्धित सामानको विवरण तयार गरी कार्यकक्षमा टाँस गरेको देखिएन । यस अवस्थामा जिन्सीको संरक्षण तथा सदुपयोग भएकोमा आश्वास्त हुने आधार रहेको नदेखिएकोले यसमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनु पर्दछ ।
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम १०२ अनुसार कार्यालय अन्तर्गतको सरकारी घर, जग्गाको लगत महालेखापरीक्षकवाट स्वीकृत ढाँचामा राख्नु पर्ने र सो ढाँचामा जग्गा धनि पूर्जा प्राप्त भए नभएको व्यहोरा खुलाइ यस्तो विवरण जिल्ला प्रशासन, कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय र मन्त्रालयमा पठाउनु पर्ने व्यवस्था गरेकोमा सो अनुसार विवरण तयार गरी सम्बन्धित निकायहरूमा पठाएको नदेखिएकोले पालिकाले उक्त व्यवस्थाको कार्यान्वियन गर्नु पर्दछ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरू समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुनुपर्नेमा साविक गाउँ विकास समितिबाट भएका सम्पत्ति हस्तान्तरण भएका र पालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य चौकीहरूमा रहेका कोष तथा पालिका खाताहरूमा रहेको सबै मौज्दातलाई एकीकृत गरी अभिलेख अद्यावधिक नगरेकोले ऐनको व्यवस्था बमोजिम उक्त कोषहरू एकीकृत गरी अद्यावधिक अभिलेख खडा गर्नुपर्दछ ।
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ९६ (२) अनुसार कार्यालयमा मूल्य नखुलेका कुनै सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसामान भएमा कार्यालय प्रमुखले नियमावली प्रारम्भ भएको एक वर्ष भित्र मूल्य कायम गरी सम्पत्ति तथा जिन्सी सामानको श्रेस्ता अध्यावधिक गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेतापनि यस पालिकामा विगत बर्षदेखि रहेका विभिन्न सवारी साधन तथा प्राप्त भएको जग्गाहरूको मूल्य खुलाई अध्यावधिक गरेको नदेखिएकोले पालिलकामा रहेका सवै सम्पत्ति तथा जिन्सीको मूल्यांकन गरी गराई जिन्सी अभिलेख अद्यावधिक गरिनु पर्दछ।
- वर्ष भरिमा मर्मत गरिएका सामग्री र जिन्सी प्रतिवेदनमा औल्याइएका मर्मत गर्नुपर्ने सामग्रीको अलग अलग विवरण तयार गरी कार्यालयका सामग्री खरिद वा मर्मत गर्दा वार्षिक बजेट विनियोजन यथार्थपरक बनाउनुपर्दछ ।
- पालिकाको स्वामित्वमा रहेका घरजग्गाको विवरण PAMS मा प्रविष्टि गरेको देखिएन । पालिकाको नाममा रहेका सबै घर जग्गाको विवरण PAMS मा अभिलेख राख्नुपर्दछ ।
- महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ बाट सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS-V2) लागु गरेको र PAMS-V2 मा यस अघी PAMS मा दाखिला गरेका खर्च भएर नजाने जिन्सीको मौज्दात मात्र अल्या गर्ने र खर्च भएर जाने जिन्सीको मौज्दात अल्या नगर्ने भएकोले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को अन्त्यमा रहेका खर्च भएर जाने जिन्सीको मौज्दात मेनुयल रूपमा जिम्मेवारी सार्नु पर्ने सो नगरेकोले लेखापरीक्षणको क्रममा बाँकी रु.२४९९७२२१ बराबरको मौज्दात

अल्या गरी सो को प्रमाण पेश गरेको छ । तोकिएको समयमा नै यस्तो मौज्दात अल्या गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

७.२ **स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य स्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको सङ्कलन र अभिलेख राख्ने कार्य गर्नपर्दछ ।

८ आयोजना बैंक

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका बिषयमा स्थानीय स्तरको विकासको लागि आवधिक, बार्षिक, रणनीतिगत बिषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने, त्यस्ता योजना संघीय सरकार र प्रदेश सरकारका योजना अनुकूल हुनुपर्ने विभिन्न अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिई योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । योजना बनाउदा आर्थिक विकास र गरिबी निवारण प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने उत्पादन मुलक र छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तरमा आम्दानी र रोजगार बढ्ने, स्थानीय स्तरका जनताको सहभागिता जुट्ने, स्वयम् परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने, स्थानीय स्रोत साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने, पिछडिएको वर्ग र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने विषयलाई प्राथमिकता दिई योजना सञ्चालन गनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आयोजना बैंक बनाई कार्यान्वयनमा ल्याएको पाइएन । स्थानीय आयोजना बैंकको अवधारणा कार्यान्वयन गरी आयोजना छनौट र आयोजना व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता ल्याउनुपर्दछ ।

९ योजना छनौट

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषयक्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजनाहरूको सूची तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले योजना बनाउँदा सामुदायिक भवन, सडक, पैनी, कल्भर्ट निर्माण, औषधी खरिद लगायतमा सालवसाली बजेट विनियोजन गरी खर्च गरेतापनि आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने, उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढ्ने, स्थानीय बासिन्दाको सहभागिता जुटने, स्थानीय स्रोत साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने, सबै वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्ने, लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने विषयको सूची तयार गरी सोमध्येबाट प्राथमिकीकरण गरी योजना छनौट गरेको देखिएन । स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजनाहरूको सूची तयार गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

१० पुँजीगत खर्चको आन्तरिक नियन्त्रण

१०.१ **पुँजीगत खर्चको अवस्था** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ अनुसार सार्वजनिक निकायले कुनै खरिद गर्नुपर्दा सम्भव भएसम्म खुल्ला रूपमा बोलपत्र माग गरी खरिद गर्नुपर्नेमा यो वर्ष पुँजीगत शिर्षकबाट रू.२३८१४६६१६ खर्च गरेकोमा रू.९६८०८४४८ अर्थात् ४० प्रतिशत बोलपत्रबाट खरिद सम्झौता गरी केही सम्पन्न भएका छन् भने केही चालु रहेका छन्। कुल खरिद मध्ये रु.४८६७५२८ सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट खरिद गरेको, सोझै खरिद रू.२०२६१९५६, र उपभोक्ता समितिबाट रू.१०४०८७५८१ खरिद गरेको छ। सोझै तथा उपभोक्ता समितिबाट खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा नहुने हुँदा सार्वजनिक खरिदलाई प्रतिस्पर्धी एवं मितव्ययी हुने गरी खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ।

१०.२ **वार्षिक खरिद योजना/गुरूयोजना** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक रु.१० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरूयोजना तयार गर्नुपर्ने र नियम ८ ले वार्षिक रु.१० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खरिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ ।

यस पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रू २३८१४६६१६ पुँजीगत खर्च गरेको छ । पालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना बनाएको तर खरिदको गुरुयोजना बनाएको देखिएन । अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद गुरूयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

१०.३ **गुणस्तर परीक्षण** - सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ११५(१) अनुसार सार्वजनिक निकायले आपूर्ति गरेका मालसामान सम्झौतामा उल्लेखित प्राविधिक स्पेशिफिकेशन र गुणस्तर बमोजिम भए नभएको निरीक्षण वा परीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले योजनामा प्रयोग भएका निर्माण सामाग्री लगायत निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाइएन । गुणस्तर परीक्षण नहुँदा निर्माण कार्य गुणस्तरीय भएको सुनिश्चित हुन नसक्ने देखिन्छ । निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने निर्माण सामाग्री लगायत निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरी निर्माण गुणस्तरीय भएको सुनिश्चित हुनुपर्दछ ।

१०.४ **लागत सहभागिता** - नगरपालिकाले आयोजना/कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने, नगद सहभागिता तोकिएको अवस्थामा सहभागिता वापतको रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको खातामा दाखिला गरी सोको भौचर प्राप्त भएपछि मात्र उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता गर्नुपर्दछ । तर पालिकाले लागत सहभागिता सहितका लागत अनुमान तयार गरेको देखिएन । अतः नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ ।

१०.५ **कन्टिन्जेन्सी खर्च** - निर्माण कार्यका लागि निर्माण कार्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित लागत अनुमानको २ प्रतिशत वर्क चार्ज स्टाफमा र २ प्रतिशत सानातिना कार्यका लागि खर्च गर्न मिल्ने व्यवस्था छ । नगरपालिकाले यस बर्ष रु ५५२०७०३ कन्टिन्जेन्सी खर्च गरेको देखियो । कन्टिन्जेन्सी रकम खर्च गर्दा कुन निर्माण कार्यसँग सम्बन्धित खर्च हो सो प्रष्ट हुने गरी योजनागत छुट्टै अभिलेख राख्नुपर्नेमा राख्ने गरेको पाइएन । यसले गर्दा कन्टिन्जेन्सी रकमको सीमा नाघे ननाघेको र सम्बन्धित खर्च रहे नरहेको यकिन गर्न सकिएन । निर्माण कार्यका योजनागत कन्टिन्जेन्सी रकमको अभिलेख राखी योजनासँग सम्बन्धित कार्यमा मात्र कन्टिन्जेन्सीको सीमा भित्र रही आवश्यकता अनुसार खर्च लेख्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

११ खरिद तथा ठेक्का अभिलेख

११.१ **ठेक्का अभिलेख** - सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न.५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नुपर्ने कार्य, हाल सम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ । कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन ।अतः स्वीकृत ढाँचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ ।

११.२ **खरिद कारवाही अभिलेख** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४९ मा सार्वजनिक निकायले हरेक खरिद कारवाहीको छुट्टै फाइल खडागरी नियम १४९(२) मा उल्लिखित कागजातहरू संलग्न राख्नु पर्ने तथा नियम १४९(३) मा उक्त अभिलेख खरिद कारवाही टुङ्गो लागेको कम्तिमा सात वर्षसम्म सुरक्षित राख्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले गरेको खरिद कार्यको अभिलेख राखेको देखिएन । खरिद तथा योजनाहरूमा हुनसक्ने दोहोरोपना नियन्त्रण गर्नका लागि नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम अभिलेख तयार गर्नु पर्दछ ।

१२ कानून निर्माण तथा कार्यान्वयन

१२.१ **कानुन निर्माण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरूले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट विभिन्न नमूना कानुनहरू बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस नगरपालिकाले हालसम्म १० वटा ऐन, २ वटा नियमावली, ३१ वटा कार्यविधि, १ वटा निर्देशिका र ४ वटा

नर्म्स गरी जम्मा ४८ वटा कानुन निर्माण गरी कार्यान्यनमा ल्याएको छ । नगरपालिकाले नमुना कानुनका आधारमा कार्यसञ्चालन निर्देशिका लगायतका आवश्यक कानुनहरू निर्माण गरी सभा र कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ । संविधान तथा प्रचलित कानुन बमोजिम आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विषय कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कानुन बनाई संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको आवश्यक सहकार्य, समन्वय र साझेदारीमा जोड दिनुपर्दछ ।

१२.२ **न्यायीक समिति** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायीक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फस्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी ३ वटा र यो वर्ष ३ वटा विवाद दर्ता भएकोमा ३ वटा फस्र्यौट भई फस्र्यौट हुन बाँकी ३ वटा देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फस्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।

१३ सेवा प्रवाह

नगरपालिकाको मुख्य उद्देश्य सेवाग्राहीलाई सरल, सहज र समयमै प्रभावकारी सेवा उपलब्ध गराउनु हो । पालिकाले यस वर्ष आर्थिक, समाजिक र पूर्वाधार विकासका अतिरिक्त नियमित सेवातर्फ जन्म मृत्यु विवाह दर्ता आदि ९१५, नागरिकता सिफारिस ३६०, घरबाटो सिफारिस ४१९, नाता प्रमाणित २८३, अन्य ३११६ लयागतका सिफारिस तथा सेवा प्रवाह गरेको विवरण पेश गरेको छ । पालिकाबाट प्रवाह हुने सेवालाई अझै सरल, सहज, मितव्ययी, गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउनेतर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

१४ संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापन

१४.१ **तलबी प्रतिवेदन** - कोशी प्रदेशको प्रदेश निजामति सेवा ऐन, २०७९ को दफा ४६ को उपदफा ४ अनुसार प्रदेश कितावखाना गठन नहुँदासम्म प्रचलित कानुन वमोजिमको निकायबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गर्ने उल्लेख छ। संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबारको पत्र संख्या ०७६।७७ च.नं.१८० मिति २०७६।५।१८ को पत्रानुसार स्थानीय तहका र संघबाट काजमा खटिएका कर्मचारीको हकमा सम्बन्धित जिल्लास्थित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलबी प्रतिवेदन पारित गराउनु पर्ने स्पष्ट निर्देशन रहेकोमा पालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई रू.१,७१,४२,०९४.४७ कर्मचारीको पारिश्रमिक खर्च लेखेको छ। तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्दा पाउने भन्दा बढी ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएरमात्र तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ।

१४.२ **प्रशासकीय संगठन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन,२०८० को दफा ७ मा ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत स्थानीय तहमा रहेका कर्मचारीको स्थायी दरबन्दीको विवरण ऐन प्रारम्भ भएको मितिले तीन महिनाभित्र प्रदेश किताबखानामा पद दर्ता गर्न पठाउनु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाको २०८१।३।३० को १४ औं नगरसभाबाट संगठन तथा व्यवस्थापन स्वीकृत गरेकोमा ऐनको व्यवस्था बमोजिम प्रदेश किताबखानामा पद दर्ताको लागि २०८१।६।७ मा विवरण सहित पत्र पठाएकोमा प्रदेश किताबखानाले पद दर्ता नगरेको देखिएन। २०८१।८।१० मा नगरकार्यपालिकाको निर्णयानुसार प्रदेश लोक सेवामा बिभिन्न रिक्त २१ पदमा कर्मचारी पदपुर्तिको लागि माग आकृति फाराम पठाएको पाइयो । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित १६३ जनाको दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा १ जना संघीय सरकार, ५० जना साविक स्थानीय निकाय र ८० जना आन्तरिक करारबाट पदपूर्ति गरी जम्मा १३१ जना कर्मचारी पदपूर्ती भई ३२ जना रिक्त भएको देखिन्छ । तसर्थ प्रदेश किताबखानामा पद दर्ता गरी दरबन्दी बमोजिम पदपूर्ती गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

१४.३ **करार कर्मचारी व्यवस्थापन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको लागि तथा सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको

दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ८३ (८) र स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८० को दफा १६ मा पालिकाले सवारी चालक, सयश, कार्यालय सहयोगी, प्लम्बर, इलेक्ट्रीसियन, चौकिदार, माली, बगैंचे लगायतका पदमा मात्र करारबाट सेवा लिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । यसरी सेवा लिएको अवस्थामा सेवा करार वापत दिइने पारिश्रमिक सम्बन्धित स्थानीय तहको आन्तरिक स्रोतबाट व्यवस्थापन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । सेवा करार सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन् :

(क) पालिकाले यस वर्ष ८० जना कर्मचारी करारमा राखी निजहरुको तलब भत्ता बापत रु.१३१६८६९७ खर्च लेखेको छ । यस वर्ष पालिकाको आन्तरिक आम्दानी रु.२८३४२१६४।९५ हजार रहेको छ। सोको तुलनामा करारमा कर्मचारी पदपूर्ती गरी आन्तरिक आम्दानीको ४६ प्रतिशत खर्च गरेको देखिन्छ । ऐनको व्यवस्था बमोजिम आन्तरिक आयले धान्न सक्ने गरी करारमा कर्मचारी पदपूर्ती गर्नुपर्दछ ।

(ख) नगरपालिकाले ऐन बमोजिम करार सेवामा नियुक्ती गर्न सकिने पद बाहेक रिक्त दरबन्दीमा पालिकातर्फ ईन्जिनियर १, वडा कार्यालयतर्फ असिस्टेन्ट सव ईन्जिनियर ३ गरी ४ जनाको करार सेवा मार्फत पदपूर्ति गरी रु.१८५११३५ खर्च गरेको छ । स्वास्थ्य संस्थातर्फ मेडिकल अधिकृत लगायत २८ जनाको दरबन्दी रहेकोमा २५ जना करारमा नियुक्ति गरेको देखियो । रिक्त पदहरू लोकसेवा मार्फत स्थायी पदपूर्ती गरी करारका कर्मचारीहरुमा भई रहेको खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

१४.४ **अबकाश कोष**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ बमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका आफ्नो दरबन्दीमा कार्यरत प्रत्येक कर्मचारीले योगदानमा आधारित उपदान वा निवृत्तभरण,औषधी उपचार लगायतका सुविधा उपलब्ध गराउनको लागि खाईपाई आएको मासिक तलबबाट १० प्रतिशत रकम कट्टा गरी सो रकम बराबरले हुन आउने रकम थप गरी अवकाश कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । नगरपालिकाले २०७६ श्रावण पछि नियुक्त कर्मचारीको हकमा निजको तलबबाट ६ प्रतिशत कट्टा र सोही बराबर थप गरी योगदानमा आधारित निवृत्तिभरण कोषमा जम्मा गरे तापनि अन्य कर्मचारीको हकमा ऐन बमोजिमको रकम कट्टा गरी अवकास कोषमा जम्मा गर्ने गरेको पाइएन । नगरपालिकाको गत वर्षको मौज्दात रु.५६५०२१९। रहेकोमा यस बर्ष एकमुष्ट उक्त कोषमा रु.१८८२०३३ जम्मा गरेको देखियो । पालिकाले कोषमा नियमानुसार रकम जम्मा गरी सो रकम परिचालन गरी कोष बृद्धि गर्न रकम परिचालन सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

१५ आर्थिक सहायता र विविध खर्च

१५.१ **आर्थिक सहायता** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ मा स्थानीय तहको रकमबाट आर्थिक सहायता, चन्दा, पुरस्कार एवं संस्थागत अनुदान वितरण गर्न पाउने व्यवस्था छैन । यस वर्ष पालिकाले विभिन्न खर्च शीर्षकमा बजेट विनियोजन गरी आर्थिक सहायता वितरण सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरी विभिन्न व्यक्ति तथा संस्थाहरूलाई निम्नानुसार रु.५९ लाख २६ हजार खर्च लेखी आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । वितरण गरेको रकम प्राप्त गर्ने नागरिकको विवरण तयार गरी पालिकाले आफ्नो विद्युति वेभ साईटमा विवरण सार्वजनिक गरेको छैन् । वितरणको एकीकृत विवरण तयार गरी साईट मार्फत प्रकाशन गर्नु पर्दछ । पालिकाले आर्थिक सहायता वितरण गर्दा आन्तरिक श्रोतलाई ध्यान दिई सोही बजेटबाट यस्तो खर्च लेख्नु पर्दछ ।

बजेट शीर्षक	बजेट उपशिर्षक	स्रोत	बजेट	खर्च तथा वितरण
धार्मिक चाडपर्व सहयोग खर्च	नगरपालिका चालु	आन्तरिक श्रोत	१५०००००.००	३८९०००.००
प्रकोप व्यवस्थापन कोष	विपतमा परेका व्यक्तीहरुका लागि राहत तथा कमजोर आर्थिक अवस्था भएका व्यक्तीहरुका लागि स्वास्थ्य उपचार सहयोग	आन्तरिक श्रोत	७११०३३०.११	५५३७११०.००
जम्मा			**८६१०३३०.११**	**५९२६११०.००**

१५.२ **विविध खर्च** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाको सुत्रको विवरण अनुसार विविध खर्चमा पालिकातर्फ रू.१४,७८,३८९.०० र वडातर्फ ११ वडाको विविध खर्च रु.९,५०,८८०.०० समेत कुल रू.२४,२९,२६९.०० खर्च गरेको छ । त्यस्तै नगरसभा सञ्चालन खर्च वापत रू.२,३५,२६२.०० र अतिथी सत्कार वापत रु.३,९२,९८९.०० खर्च लेखेको छ । पालिकाले पालिका सञ्चालन, वडा सञ्चालन, नगरसभा सञ्चालन र अतिथि सत्कार वापत जम्मा रु.३०,५७,५२०.०० खर्च गरेको देखियो । पालिकाले अधिकांश भुक्तानीमा कार्यक्रम, सहभागी संख्या नखुलाई विभिन्न होटल तथा रेस्टुराँको बिल भरपाई संलग्न गरी खाना खाजा लगायतका खर्च गर्ने गरेकोले पालिकाको विविध खर्चको यर्थाथता परीक्षण गर्न सकिएन । उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आय रु.२,८३,४२,१६४.९५ को १०.७९ प्रतिशत हुन आउँछ । पालिकाले विविध खर्चमा नियन्त्रण गर्न प्रयोजन खुलाई आन्तरिक आयको परिधि भित्र रही खर्चलाई मितव्ययी बनाउनु पर्दछ ।

१६ कार्यक्रमको अनुगमन

स्थानीय सरकार सन्चालन ऐन २०७४ को नियम १६ मा योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गरी सोको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलब्ध गराईएको अनुदानको सही सदुपयोग भए नभएको एकीन गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने निकायले समय समयमा अनुगमन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार यस आर्थिक बर्षमा निम्नानुसारको कृषि तथा पशुतर्फ विभिन्न कार्यक्रममा रु ८७४०७७८ खर्च गरेको देखिन्छ ।

कृषितर्फ

सि.नं.	विवरण	अनुदानग्राहीको संख्या	खर्च रकम
१	वडास्तरीय तरकारी बिउ बिजन कार्यक्रम	वडा कार्यालयहरु	१२०००००
२	रैथाने बाली प्रबर्धन कार्यक्रम यान्त्रिकरण र बिउ खरीद	३ वटा कृषक समूह १ वटा फर्म	५९९१५०
३	किविको बिरुवा वितरण कार्यक्रम	२०० जना कृषक	३५००००
४	तरकारी पकेट कार्यक्रम	२ वटा कृषक समूह ५ वटा फर्म	९११६२८
५	कृषि यान्त्रिकरण कार्यक्रम	२६ वटा कृषि समूह	३००००००
जम्मा			**६०६०७७८**

पशुतर्फ

सि.नं.	कार्यक्रम	बजेट	खर्च	लक्ष्य	प्रगति
१	रेबिज नियन्त्रण कार्यक्रम	८००००	८००००	७३० कुकुर	५६८
२	याक प्रबर्धन कार्यक्रम	८०००००	८०००००	२० जना लाभग्राही	१५ जनालाई पूर्वाधार सहयोग
३	चौरी व्यवसाय प्रबर्धन कार्यक्रम	१५०००००	१५०००००	१४ जना लाभग्राही	१२ वटा घुम्ती गोठ निर्माण
४	पशुपन्क्षी खोपको लागि लजिष्टिक खरिद तथा प्राविधिक पारिश्रमिक	३०००००	३०००००	१४२०० खोप	खोपको लागि कुल बक्स खरिद
जम्मा		**२६८००००**	**२६८००००**		

बितरण भएको अनुदानको सहि सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन तथा सोबाट प्राप्त उपलव्धी मापन गरेको छैन । अनुदान भुक्तानी दिएकै आधारमा अनुदानको उच्चतम सदुपयोगको सुनिश्चितता हुने अबस्था देखिएन । वितरित अनुदान रकम उपयोग गरी थप रोजगारी सृजना गरेको, राजश्वमा योगदान पुर्याएको, अनुदान रकमबाट अनुकरणीय व्यवसाय सञ्चालन गरी अन्य व्यक्ति वा समुदायलाई

अनुदान पाए अनुसार सहुलियत दरमा सेवा प्रबाह गरिरहेको सुनिश्चितता समेत गरेको छैन । अनुदान पश्चात अनुदानग्राहीको जीवनस्तरमा के कस्तो परिवर्तन आयो सो समेत बिश्लेषण हुन आवश्यक देखिन्छ । तसर्थ अनुगमनलाई प्रभावकारी वनाई संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट वितरण हुने अनुदानमा दोहोरोपना नहुने गरी अनुदानग्राहीको जीबनस्तरमा सुधार आएको यकिन गरी रकमको पूर्ण सदुपयोग गराउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

१७ **पेस्की बाँकी**

१७.१ **पदाधिकारी पेस्की** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा पेस्की दिईएको रकम तोकिएको म्याद भित्र फछ्र्यौट गर्नु गराउनु पेस्की लिने दिने दुवैको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले कर्मचारी तथा पदाधिकारी अध्ययन अवलोकन भ्रमण खर्चको लागि उप-प्रमुख गान्धीमाया तामाङलाई रु.१४००००.०० पेश्की उपलब्ध गराएकोमा आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म सो पेश्की फस्र्यौट नभई बाँकी रहेको पाईयो । पालिकाले लेखापरीक्षणको क्रममा सो पेश्की खर्च नभई बाँकी रहेकोले यस आर्थिक वर्ष २०८२।८३ नगरपालिका चालुको गो.भौ.नं.२-२०८२।०५।१५ बाट फिर्ता दाखिला गराई फस्र्यौट गरेको विवरण पेश गरेको छ । नियमावलीले तोकेको अवधीभित्र फस्र्यौट गर्नेतर्फ पेस्की लिने र दिने दुवैले ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

१७.२ **मोबिलाइजेशन पेश्की** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४७(४) र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ मा पेश्की फस्र्यौट सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा पालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण वापत निर्माण व्यवसायी आर.एम.सि.एच.बी.पी.आर. जे.भी. लाई दिइएको मोबिलाइजेशन पेश्की रू.९०,६४,०००.०० आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म पनि फस्र्यौट नभई बाँकी रहेको देखिन्छ । पालिकाले निर्माण व्यवसायीसँग भएको सम्झौताको शर्त र नियमानुसार बाँकी पेश्की फस्र्यौट गर्नुपर्दछ ।

१८ **सहकारी नियमन**

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, आर्थिक विवरण बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरूको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र २६ वटा सहकारी संस्था रहेका छन्। पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरूले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा २५ वटाको मात्र विवरण दाखिला गरेको पाइयो । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा अनुगमन गरेकोमा २६ सहकारीमध्ये ९ वटा उत्तम, ५ वटा मध्यम, ३ वटा सामान्य र ९ वटा सहकारी निस्कृय रहेको देखाएको छ । त्यस्तै १६ सहकारीले मात्र लेखापरीक्षण गराएको र अन्य १० सहकारीले लेखापरीक्षण समेत नगराएकोले सो सहकारीहरूलाई नियमानुसार लेखापरिक्षण गराउनु पर्दछ । निस्कृय सहकारीहरूका सम्बन्धमा पालिकाले सो सहकारीहरू निस्कृय हुनुको कारण समेत पत्ता लगाई सो सहकारीहरूको वचत र कर्जा परिचालनको अवस्था समेत एकिन गर्न थप अनुगमन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

१९ **विपद् जोखिम न्यूनीकरण**

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ४५ मा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा गरेको कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति समक्ष पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । नगरपालिकाले कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित समितिमा पेस गरेको पाइएन । ऐनमा भएको व्यवस्थाको पालना हुनुपर्दछ ।

२० **आन्तरिक आय व्यवस्थापन**

२०.१ **राजश्व आयको प्रवृत्ति** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । साथै सोही ऐनको परिच्छेद ९ मा वित्तीय अधिकार

क्षेत्र अन्तर्गत विभिन्न कर तथा शुल्क लगाउने व्यवस्था छ । पालिकाको विगत तीन आ.व.को आन्तरिक राजश्व संकलनको तुलनात्मक विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ । आन्तरिक श्रोतका थप क्षेत्र पहिचान गरी आम्दानी स्तर वृद्धि गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

आर्थिक वर्ष	आय अनुमान	असुली
२०७९/८०	२,८३,५०,६४९.२१	२,०१,०१,७६३.०२
२०८०/८१	१,८३,२५,८१६.०३	१,९५,३५,३६८.२७
२०८१/८२	१,९०,१२,०००.००	२,८३,४२,१६४.९५

नगरपालिकाको बिगत ३ बर्षको आन्तरिक आय बिश्लेषण गर्दा २०७९।८० मा २ करोड १ लाख २ हजार, २०८०।८१ मा १ करोड ९५ लाख ३५ हजार र २०८१।८२ मा २ करोड ८३ लाख ४२ हजार रहेको विवरण पेश भएको छ । पालिकाले आफ्नो आन्तरिक आम्दानी बढाउदै बिकास निर्माणमा योगदान गर्नुपर्ने देखिन्छ । अत आन्तरिक आम्दानीको थप श्रोतहरु पहिचान गरी आम्दानी बढाउनेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

२०.२ **आय अनुमान** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रू.१९०१२०००.०० प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा रू.२८३४२१६४.९५ हजार अर्थात अनुमानको १४९.०८ प्रतिशत आय प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य सम्भावित स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाउन र राजस्व आय वृद्धि गर्नु पर्दछ ।

२०.३ **आन्तरिक आय** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
४९०३०६१०२.४६	२८३४२१६४.९५	५.७८

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा ५.७८ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

२०.४ **आन्तरिक राजस्व अनुमान तथा असुली** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विटौरी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । यो वर्ष पालिकाले जम्मा रु.१९०१२०००.०० आन्तरिक आम्दानी गर्ने लक्ष्य राखेकोमा देहायअनुसार रु.२८३४२१६४.९५ आम्दानी गरेको देखियो । शीर्षकगत अनुमान र असुलीको विवरण निम्नानुसार रहेको छ:

क्र.सं.	राजस्व संकेत	आम्दानी शीर्षक	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत
१	११३१३	सम्पती कर	०.००	७४९०१.००	०.००
२	११३१४	भुमिकर/मालपोत	२००००००.००	२७५७०६०.४०	१३७.८५
३	११३१७	वहाल कर	१५०००००.००	१७१९०१७.७१	११४.६०
४	११३१८	वहाल विटौरी कर	३५००००.००	३६८७३८.००	१०५.३५
५	११४७९	अन्य मनोरञ्जन कर	०.००	१०००.००	०.००
६	११६११	व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	०.००	४५६७५०.००	०.००
७	११६३१	कृषितथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	३०००००.००	२८०१८०.००	९३.३९
८	११६३२	अखेटोपहारमा लाग्ने कर	१५०००००.००	२८१२५.००	१.८८
९	११६९१	अन्य कर	०.००	४६०२१०.५२	०.००
१०	१४१२२	व्यापारिक निकायबाट प्राप्त लाभांश	०.००	६४२९००.००	०.००
११	१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	१६००००.००	२६९०५४७.८६	१६८१.५९
१२	१४१९१	पर्यटन शुल्क	०.००	६१०००.००	०.००
१३	१४२११	कृषि उत्पादनको बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०.००	३००.००	०.००
१४	१४२१३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०.००	३९४७८८.७९	०.००
१५	१४२१८	विद्युत सेवा शुल्क	१५०००००.००	७०००००.००	४६.६७
१६	१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	१००००००.००	२१८०२५५.८७	२१८.०३
१७	१४२२१	न्यायिक दस्तूर	५००००.००	६०००.००	१२.००
१८	१४२२४	परीक्षा शुल्क	३००००.००	५८५००.००	१९५.००
१९	१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	०.००	१७६८२०७.५०	०.००
२०	१४२४२	नक्सापास दस्तुर	१५०००००.००	१०७७५३५.४५	७१.८४
२१	१४२४३	सिफारिश दस्तुर	१२०००००.००	११५८८७४.८४	९६.५७
२२	१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२०००००.००	१६९५००.००	८४.७५
२३	१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	०.००	१०४०००.००	०.००
२४	१४२४९	अन्य दस्तुर	३००००००.००	१८८१७८.७०	६.२७
२५	१४२५३	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	९०००००.००	३१७२५२.५०	३५.२५
२६	१४२५४	रेडियो/ एफ.एम.सञ्चालन दस्तुर	१०००००.००	४०००.००	४.००
२७	१४२६२	विद्युत सम्बन्धी दस्तुर	०.००	३५७५००.००	०.००
२८	१४२६५	अन्य क्षेत्रको आय	३७१२०००.००	८४१२७१३.७१	२२६.६४
२९	१४३११	न्यायिक दण्ड जरिवाना र जफत	९०००.००	०.००	०.००
३०	१४५२९	अन्य राजस्व	०.००	११२८८५९.६०	०.००

३१	१४६११	व्यवसाय कर	०.००	७७५२६७.५०	०.००
३२	१५१११	बेरूजू	१०००.००	०.००	०.००
जम्मा			**१९०१२०००.००**	**२८३४२१६४.९५**	**१४९.०८**

माथी उल्लेखित विवरण अनुसार पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा रू.१ करोड ९० लाख १२ हजार असुली हुने अनुमान गरेकोमा रू.२ करोड ८३ लाख ४२ हजार असुली गरेको छ जुन असुली अनुमानको तुलनामा १४९.०८ प्रतिशत हो । कतिपय आम्दानी शीर्षकमा असुली शुन्य देखिन्छ भने कतिपय शीर्षकमा अनुमान समेत शुन्य देखिन्छ । पालिकाले आफ्नो आयको सबै स्रोतको सम्भावित परिमाण, सङ्ख्या, क्षेत्रफल यकिन गरी सभाले स्वीकृत गरेको दर अनुसार हुने आय यकिन नगरेकोले अनुमानित आय र वास्तविक असुलीबिच अन्तर रहेको छ । पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित असुली प्रभावकारी मान्न सक्ने अवस्था देखिएन । आफ्नो क्षेत्रभित्रका करदाताहरुको लगत (म.ले.प.फा. नं. ११२) र करदाताको गोश्वारा लगत फारम (म.ले.प.फा. नं. ११३), तयार गरी करयोग्य आय भएका सबैलाई करको दायारामा ल्याई कर संकलनमा बढोत्तरी गर्नु पर्दछ । आय अनुमानलाई वैज्ञानिक बनाई आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न पालिकाले ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२०.५ **राजस्व दाखिला** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २७(१) मा राजस्व दाखिला र राजस्वको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम सरकारलाई प्राप्त हुने राजस्व तथा सरकारी रकम कार्यालयमा प्राप्त भएपछि सोही दिन र सोही दिन सम्भव नभए सोको भोलिपल्ट जिम्मेवार व्यक्तिले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा राजस्वको लेखा राखि बैङ्क दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाका वडाहरुबाट ऐनले तोकेको अवधीभन्दा ढिला गरी राजस्व दाखिला गर्ने गरेको देखियो। ऐनको व्यवस्था अनुसार राजस्व समयमै दाखिला गर्ने गराउने तर्फ पालिकाको ध्यान जानु पर्दछ ।

२०.६ **घर जग्गा बहाल कर** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५७ अनुसार पालिका क्षेत्रभित्र कुनै पनि व्यक्ति वा संस्था वा निकायले घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक रूपमा बहालमा दिएमा बहालमा लागेको रकममा घर जग्गा बहाल कर लगाइने व्यवस्था रहेको छ । नगरपालिकाले यस बर्ष घर बहाल कर रु.१५००००० अनुमान गरेकोमा रु.१७१९०१७ संकलन गरेको छ । घरजग्गा सम्बन्धमा सर्वेक्षण गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी सबैलाई करको दायरामा ल्याई आन्तरीक आम्दानी बढाउनुपर्ने देखिन्छ ।

२०.७ **व्यवसाय कर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय कर अनुमान नगरेकोमा रू.७,७५,२६७.५० कर सङ्कलन गरेको देखिन्छ । पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरूको अभिलेख अध्यावधिक नगरेकोले पालिकाले सङ्कलन गरेको व्यवसाय कर यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था छैन । तसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ ।

२०.८ **विज्ञापन कर** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ बमोजिम पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र रहेको व्यवसायीक विज्ञापनहरूको करका दर निर्धारण र संकलन पालिकाले गर्ने व्यवस्था भए अनुसार पालिकाले यस आ.व. मा कुनै पनि कर संकलन गरेको छैन । तसर्थ पालिकाले आर्थिक ऐनमा रहेको विज्ञापनका दर अनुसार पालिका क्षेत्र भित्र रहेको व्यवसायिक विज्ञापनहरूलाई करको दायरा भित्र ल्याई कर असुल गर्नु पर्दछ ।

२०.९ **सामुदायिक वनबाट आय** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६२ (ख) मा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्रि तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो कार्ययोजना बनाई पालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने तथा वन पैदावर बिक्रि वापत प्राप्त हुने

रकमको १० प्रतिशत रकम सम्बन्धित पालिकाको संचितकोषमा जम्मा गर्नुपर्ने उल्लेख छ । नगरपालिकाभित्र ४२ वटा सामुदायिक वन रहेकोमा यस बर्ष खासोङ्गा सामुदायिक बनबाट रु.२०६०८२.०० आम्दानी गरेको विवरण पेश गरेको छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक वनको अभिलेख राखी कार्य योजना स्वीकृत गरेको तथा वन पैदावर बिक्रि वापत प्राप्त हुने रकम सम्वन्धमा खोजी गरी आम्दानी बाँधेको देखिएन ।

२०.१० **मेशिनरी औजारको आम्दानी** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को नियम १०२ मा कुनै योजना तथा कार्यक्रममा खर्च गर्दा कानुन, मापदण्ड, कार्यविधि बनाई सोही अनुसार खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । एम्बुलेन्स सन्चालन सम्बन्धि कार्यविधिमा एम्बुलेन्स सन्चालन कोष खडा गर्ने उल्लेख भएकोमा नगरपालिकाले उक्त कोष बनाएको देखिएन । नगरपालिकाको सरकारी सम्पत्ति बहाल कर बापत रु.२६९०५४७। आम्दानी गरेको जनाएको छ । नगरपालिकाको आफ्नो स्वामित्वमा रहेका बिभिन्न साधन तथा मेशीनरी औजारको आम्दानी तथा सञ्चालन खर्च निम्नानुसार रहेको विवरण पेश भएको छ ।

सि नं	विवरण	आम्दानी	मर्मत खर्च	ईन्धन खर्च
१	एम्बुलेन्स ३ वटा	४४२५००	५९९८३५	१८७०५५०
२	रोलर १	११९०००	३३५६२६	३२३०००
३	ट्रीपर २	२००००	१०३२२६५	१०५४५००
४	स्काभेटर १ र जेसिवी १	२१०९०४७	२२९६९६१	३४६५०००
५	शव वाहन	निशुल्क	१७०४५५	११७४२०
६	पत्ताले सूचना केन्द्र	११६१८०	०	०
जम्मा		**२६९०५४७**	**४४३५१४२**	**६८३०४७०**

मेशिनरी औजारको मर्मत तथा ईन्धनमा रु.११२६५६१२ खर्च भएकोमा रु.२६९०५४७ आम्दानी भएको देखिन्छ । खर्चको तुलनामा मेशिनरी औजारको आम्दानी अत्यन्त न्यून रहेको देखियो । अत सन्चालन खर्च न्यूनिकरण गरी आम्दानी बढाउनेतर्फ नगरपालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

२१ **प्राकृतिक स्रोतको उपयोग**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ मा पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी,स्लेट खरी ढुङ्गा आदि प्राकृतिक एवं खानी जन्य बस्तुको विक्रि तथा निकासी शुल्क दस्तुर सङ्कलन गर्न सक्ने व्यवस्था छ। सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार पालिकाभित्र सञ्चालन भएको परियोजनाहरु मध्ये आठवटा जलविद्युत कम्पनी रहेको देखिन्छ। जसमध्ये माथिल्लो जुनबेसी जलविद्युत आयोजना निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको र राउजे हाइड्रो पावर कम्पनी आर्थिक बर्ष २०८२।८३ बाट निर्माण सुरु हुने अवस्थामा रहेको छ। निर्माणाधिन माथिल्लो जुनबेसी जलविद्युत आयोजनाले यस वर्ष रु.५१८४१४९.४० रोयल्टी नगरपालिकामा बुझाएको छ। भने अन्य कम्पनीहरु निर्माण सम्पन्न भइसकेको विवरण पेश गरेको छ।

सि.नं.	हाइड्रोपावरको नाम	विवरण	नगरपालिकामा बुझाएको रकम	बुझाएको आ.व.
१	अपर सोलु हाइड्रो इलेक्ट्रिक कम्पनी(२३.५ मे.वा)	सम्पन्न	१०००००	२०८०।८१
२	तल्लो सोलुखोला हाइड्रो पावर कम्पनी(८२ मे.वा)	सम्पन्न		
३	मिडसोलु हाइड्रो पावर कम्पनी(९.५ मे.वा)	सम्पन्न	३०००००	२०८०।८१
४	बेनी हाइड्रो पावर कम्पनी (१९.८ मे.वा)	सम्पन्न		
५	माथिल्लो जुनवेशी जलविद्युत आयोजना (४.७ मे.वा)	निर्माणाधिन	५१८४१४९.४	२०८१।८२
६	दोभान हाइड्रो पावर कम्पनी(१९.८ मे.वा)	सम्पन्न	५०००००	२०८०।८१
७	राउजे हाइड्रो पावर कम्पनी(१९.८ मे.वा)	निर्माणाधिन	२०८२।८३ बाट सुरु	
८	सल्लेरी च्याल्सा जलविद्युत कम्पनी	सम्पन्न	१०००००	२०८०।८१

ख) सडक बिभाग अन्तर्गत रहेका डिभिजन कार्यालयको पत्रको आधारमा बिभिन्न आयोजनाको ठेक्कामा निर्माण व्यवसायीहरुलाई आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ उपयोग गर्न दिनको लागि नगरपालिकालाई सिफारिश गरेको पत्रको आधारमा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको प्राकृतिक स्रोत प्रयोग गरेबापत निम्नानुसार ७ वटा कन्स्ट्रक्सन कम्पनीहरुबाट आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा रु.१६६३५६७.२६ रोयल्टी आम्दानी गरेको देखिन्छ। त्यस्तो कच्चा पदार्थ सडक डिभिजन कार्यालयले सिफारिश गरेको आयोजना बाहेक अन्यत्र प्रयोग गर्न नपाइने उल्लेख गरे तापनि नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको प्राकृतिक स्रोत कति उत्खनन भयो सो सम्न्धमा अनुगमन गरेको पाइएन। अतः आफ्नो क्षेत्रभित्रको प्राकृतिक स्रोत सम्बन्धमा अनुगमन गरी आफ्नो आन्तरिक आय बढाउनेतर्फ नगरपालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

सि.नं.	कम्पनी/फर्म	विवरण	रकम रु.
१	श्री देविथान/समसेर जे.भि. वडा नं. ५	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका अन्तर्गत फाप्लु-जुनवेसी-थुप्तेन छोलिङ गुम्वा सडक निर्माण	रु.१३,२०,०००।-
२	श्री आर के कन्स्ट्रक्शन,वडा नं.४	वेनी हाइड्रो पावर नजिकको सडक निर्माण	रु.७९,१०५।-
३	श्री देविथान/समसेर जे.भि. वडा नं. ५	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका अन्तर्गत फाप्लु-जुनवेसी-थुप्तेन छोलिङ गुम्वा सडक निर्माण	रु.५२,९२०।-
४	श्री राज कन्स्ट्रक्शन, वडा नं. ६	जिमी राई उत्थान भवन निर्माण	रु.१,८७३.५५
५	श्री खुम्विला निर्माण सेवा,वडा नं.५	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका वडा नं.९ को वुद्दपार्क निर्माण	रु. ३४,६१५।-
६	श्री सोलु निर्माण कन्स्ट्रक्सन, वडा नं. ४	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका वडा नं. ६ को नयावजारको हाटवजार निर्माण	रु.१,६४,६५३.७१
७	श्री यती एस.वि..एस.वी. जे.भि.वडा नं. ६	जोरबौद्द,नेले सडक मर्मत	रु.१०,४००।-
जम्मा			**रु.१६,६३,५६७.२६**

तस्विरमा पालिकाको वडा नं.२ बेनी खोला भन्ने स्थानमा रहेको क्रसर उद्योग जसबाट पालिका भित्र सञ्चालन भएका परियोजनाहरुमा मात्र स्थानीय निर्माण सामग्री खपत भएको भन्ने विषयमा आश्वस्त हुन सकिएन। यस विषयमा पालिकाले थप अनुगमन गरी व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिन्छ।

२२ स्थानीय सामग्रीको उत्खनन् र विक्री

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६२ (क) वमोजिम पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्याँकन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एबम् माटोजन्य वस्तुको बिक्रि गर्नसक्ने व्यबस्था छ। पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेको खोला, खोल्सी तथा जमिनबाट संकलन गर्न सकिने स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एबम् माटोजन्य वस्तुको परिमाण यकिन गर्न वातावरणीय प्रभाव मूल्याँकन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गराएको देखिएन। पालिका क्षेत्रभित्र रहेको विभिन्न परियोजनाका कार्य सञ्चालन गर्न र पालिकाले उपभोक्ता समिति तथा विभिन्न माध्यमबाट सञ्चालन गर्ने योजनाहरुमा पालिका क्षेत्र भित्रका ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एबम् माटोजन्य वस्तुको निशुल्क प्रयोग भई रहेको छ तापनि पालिकाले ती सामग्रीको जिल्ला दरको आधारमा भुक्तानी दिएको छ। निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समितिले पालिकाको स्रोत निशुल्क प्रयोग गरी पालिका तथा अन्य योजना व्यवस्थापनबाट रकम भुक्तानी लिने गरे तापनि पालिकालाई सामग्रीको रोयल्टी तथा शुल्क बुझाएको देखिदैन। अतः पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तुमा प्रदेश कानून बमोजिम कर लगाई आम्दानी वढाउने तथा उपलब्ध सामग्रीको अव्यवस्थित उत्खनन्, संकलन तथा उपयोग स्थितिलाई व्यवस्थित वनाउने तर्फ ध्यान दिनु पर्ने देखियो।

२३ विपद व्यवस्थापन

२३.१ नगरपालिकाको स्वास्थ्य उपचार तथा विपद सम्बन्धी आर्थिक सहायता कार्यविधि,२०८० को परिच्छेद १ को बुँदा नम्बर २ (घ) मा आर्थिक सहायता भन्नाले नगरपालिकामा स्थायी बसोबास गर्ने नेपाली नागरिक, निजमा आश्रित परिवारका सदस्यहरु, निर्वाचित पदाधिकारीहरु तथा नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई प्रदान गरिने आर्थिक सहायतालाई सम्झनुपर्दछ भनी उल्लेख गरेको छ । नगरपालिकाले २०८०।४।२२ मा खुम्बु पासाङ ल्हामु गाउँपालिका वडा नम्बर ५ थामेमा हिमताल बिष्फोट भई आएको बिनाशकारी बाढीमा परी घरवारबिहिन भएका थामेबासीलाई सहयोग गर्नको लागि पालिकाका कर्मचारी अधिकृत छैठौं श्री गणेश कुमार श्रेष्ठलाई मिति २०८१।५।४ को कार्यपालिकाको निर्णयानुसार २०८१।५।६ मा रु.२०००००। पेश्की दिएको देखियो । बिभिन्न ५८ जना बाढी

पिडितहरुलाई जनही रु.१५००० देखि रु.५५००० सम्म वितरण गरेको भरपाईको आधारमा पेश्की फछ्यौंट गरेको पाइयो । नगरपालिकाको स्वास्थ्य उपचार तथा विपद सम्बन्धी आर्थिक सहायता कार्यविधि २०८० मा रु.२५००० भन्दा माथी आर्थिक सहायता गर्नुपर्ने अवस्थामा स्वास्थ्य उपचार तथा विपद व्यवस्थापन कोष सन्चालक समितिको बैठक बसी आवश्यक कागजपत्रमाथी थप अध्ययन गरी आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन नगर कार्यपालिकामा सिफारिश गर्नुपर्ने उल्लेख छ । कार्यविधि भन्दा बाहिर गई विपद व्यवस्थापन कोष सन्चालक समितिको बैठकबाट कार्यपालिकामा सिफारिस नै नगरी नगरपालिका बाहिरका व्यक्तिहरुलाई कार्यपालिकाको २०८१।५।४ को निर्णयको आधारमा प्रति पिडित रु.१५००० देखि ५५००० सम्म वितरण गरेको देखियो । अतः निश्चित मापदण्ड तथा कार्यविधिको पालना गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नुपर्दछ । हिमताल बिष्फोट भएको समयमा छिमेकी पालिकालाई सहयोग गरेको र विपद सम्बन्धी नयाँ कार्यविधि समेत निर्माणको चरणमा रहेको नगरपालिकाको भनाई रहेको छ।

२३.२ नगरपालिकाको स्वास्थ्य उपचार तथा विपद सम्बन्धी आर्थिक सहायता कार्यविधि २०८० मा २५००० भन्दा माथी आर्थिक सहायता गर्नुपर्ने अवस्थामा स्वास्थ्य उपचार तथा विपद व्यवस्थापन कोष सन्चालक बैठक बसी आवश्यक कागजपत्रमाथी थप अध्ययन गरी आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन नगर कार्यपालिकामा सिफारिश गर्नुपर्ने उल्लेख छ । २०८१।६।३ मा कार्य सम्पादन मुल्याङ्कनको लागि नगरपालिकाको योजना अधिकृत श्री रामकुमार खड्का चढेको सवारी साधन नं बा२झ २३४८ बाट कोशी प्रदेश मुख्यमन्त्री परिषदको कार्यालय जाँदा उदयपुर जिल्लाको बेलका नगरपालिका स्थित सडकमा कोशी प्रदेश भोजपुर जिल्ला आमचोक गापा वडा नं १० बस्ने कृष्ण कुमार श्रेष्ठलाई ठक्कर दिई घाइते भएकोले कोशी प्रदेश स्थित वि पी कोईराला मेमोरियल अस्पताल धरानमा घाइतेको सम्पूर्ण उपचार खर्च कुरुवाको खाना खाजा खर्चको लागि नगर कार्यपालिकाको २०८१।६।७ को निर्णयानुसार रु.३५०००० उपलब्ध गराउने निर्णय गरेको छ । स्वास्थ्य उपचार तथा विपद व्यवस्थापन कोष सन्चालक समितिको बैठक नै नबसेको अवस्थामा कार्यपालिकाको निर्णयानुसार भुक्तानी भएको देखियो । स्वास्थ्य उपचार तथा विपदको नाममा हुने यस प्रकारको खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

२४ **अपाङ्गता रोकथाम तथा पुनस्थापना कार्यक्रम (करुणा फाउण्डेशन)**

सामाजिक विकास मन्त्रालय, कोशी प्रदेश र करुणा फाउण्डेशन नेपालबिच मिति २०७६।६।८ गते भएको संझौता अनुसार सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका र करुणा फाउण्डेशन नेपालबिच अपाङ्गता रोकथाम तथा पुन:स्थापना कार्यक्रमका लागि मिति २०८०।१०।१ गतेबाट कार्यक्रम सुरु गरी २०८३ पौष मसान्त सम्म संचालन गर्ने गरी २०८०।०९।२० मा सम्झौता भएको छ । सम्झौता अनुसार यस बर्ष प्रदेश सरकार, पालिका र करुणा फाउण्डेशनको क्रमश: रु.१८५६६९७।- का दरले लगानी गरी रु.५५७००९०।- को ३० वटा कृयाकलाप संचालन गर्ने लक्ष्य रहेकोमा पालिकास्तरीय अर्धबार्षिक समिक्षा बैठक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुका लागि परिचयपत्रमा पहुँच, जन्मदोष पहिचान भएका नवजात शिशुको उपचार, अपाङ्गता रोगथामका लागि प्रेषण सेवा, जलवायु परिवर्तन लगायतका कारण प्राकृतिक विपत्तिमा परेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको लागि सहयोग र बिद्यालय भर्ना कार्यक्रम लगायतका ६ वटा कार्यक्रम सञ्चालन भएको देखिएन । बाँकी रहेका २४ वटा कार्यक्रममा यसवर्ष रु.४०००१८७। खर्च भएको देखियो । सम्झौता अनुसार प्रत्येक साझेदारी संस्थाले रु.१३३३३९५। का दरले यस वर्ष खर्च व्यहोर्नु पर्नेमा प्रदेश सरकारबाट रु.१८५७०००। प्राप्त भएकोमा रु.१३३३३९५। मात्र खर्च भई बाँकी रु.५२३१०४। फिर्ता गरेको छ । करुणा फाउन्डेशनको गत बर्षको मौज्दात रु.१७७८६५। र यस बर्ष प्राप्त रु.१२५४९२५। गरी जम्मा रु.१४३२८१० रहेकोमा रु.१३३३३९५। खर्च भई रु.९९४१५। बाँकी रहेको देखिन्छ । पालिकाबाट समेत रु.१३३३३९५। खर्च गरेको देखियो । कार्यक्रमले लिएको उद्देश्य अनुसार अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि सहयोग हुने गरी प्रभावकारी कार्यक्रम सञ्चालन तथा सोको अनुगमन गर्नेतर्फ सम्बन्धित निकायले ध्यान दिनुपर्दछ ।

२५ **खर्च वर्गीकरण तथा कर्मचारीलाई सोधभर्ना**

एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ मा सार्वजनिक निकायले गर्नुपर्ने खर्च शीर्षक तोकी सोहीबमोजिम खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ। सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ को उपनियम ८ मा सेवा प्रदायक तथा आपूर्तिकर्तालाई पच्चिस हजार रूपैयाँ भन्दा बढी रकम भुक्तानी गर्दा एकाउण्टपेयी चेक मार्फत गर्नुपर्ने उल्लेख छ। पालिकाले विभिन्न शीर्षकको रकम भुक्तानी गरेको श्रेस्ता नमुना छनौट गरी परीक्षण गर्दा सेवा प्रदायक तथा सम्बन्धित आपूर्तकलाई सोझै भुक्तानी नगरेको, दाखिला प्रतिवेदनमा जिन्सी

खाता पाना नम्बर उल्लेख नगरेको तथा व्यवस्थित जिन्सी खाता नभएको, इन्धन खर्चको लगबुकको पुर्ण विवरण नराखेको तथा चिया खाजामा स्पष्ट मापदण्ड बनाइ मितव्ययी तवरले खर्च गरेको नदेखिएको साथै वडा कार्यालयको खर्चमा एकरूपता नदेखिने तथा नगरपालिका र वडा कार्यालयबाट एउटै काममा दोहोरो खर्च हुन सक्ने देखिएकाले दुई निकायबाट खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गरी खर्चमा एकद्वार पद्धति कायम गर्नु पर्ने देखिन्छ। तसर्थ पालिकाले ऐन तथा नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम एकाउण्टपेयी चेक मार्फत सेवा प्रदायक तथा आपूर्तिकर्ताको नाममा भुक्तानी गर्नुपर्दछ।

२६ **एकै समयमा बैठक र भ्रमण भत्ता**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **२२,३००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

२७ **मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री व्यवस्थापन**

सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययिता तथा प्रभावकारी बनाउने सम्बन्धी मापदण्ड, २०८१ मा जिन्सी सम्पत्तीको उपयोग र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था गरेकोमा अत्यावश्यक बाहेकका जिन्सी मालसामान खरिद नगर्ने र खरिद गर्दा मितव्ययी एवं प्रभावकारी तवरले गर्नु गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यस वर्ष सोझै खरिद विधिबाट वर्ष भरि रू.२१ लाख २६ हजार मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री शीर्षकमा खर्च गरेको छ । पालिकाले खरिद गरेको सामाग्री सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीमा दाखिला गरी खर्च लेखेको तर वडा कार्यालयबाट भएको खरिद सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीमा दाखिला नगरी खर्च लेखेको छ । यसरी एकीकृत रुपमा खरिद गरी वडा कार्यालयमा पालिकाबाट कार्यालय सामाग्री उपलब्ध नगराएको कारण वडा कार्यालयले खरिद गरेको मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्रीको एकीकृत विवरण प्राप्त हुन नसकेको हुँदा वडा कार्यालयबाट हुने खरिदलाई सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीमा दाखिला गरेर मात्र खर्च लेख्नु पर्दछ । मसलन्द खरिदलाई व्यवस्थित गर्दै यस्तो खर्चमा मितव्ययीता कायम गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

२८ **भ्रमण खर्च व्यवस्थापन**

गाउँ तथा नगर सभाका सदस्यहरुको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ८ बमोजिम पालिकाका पदाधिकारी भ्रमण गर्दा आफ्नो पालिकाभन्दा बाहिर बास बस्नु पर्ने गरी भ्रमण गर्नुपरेमा पालिका प्रमुखले ३ दिनसम्मको भ्रमण आफै र सो भन्दा बढी ७ दिन सम्मको कार्यपालिकाको बैठकबाट स्वीकृत गर्नुपर्ने र कर्मचारीको हकमा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ मा ब्यवस्था भए बमोजिम भ्रमण आदेशमा भ्रमणको उद्देश्य, कारण र भ्रमणबाट प्राप्त हुने सम्भावित प्रतिफल समेत उल्लेख गरी भ्रमणबाट फर्किएको ३ दिनभित्र भ्रमणबाट प्राप्त उपलब्धिको व्यहोरा सहितको भ्रमण प्रतिबेदन समेत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले भ्रमण खर्चमा रू.१७,३८,४९१.०० खर्च लेखेको छ । पालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्दा भ्रमण अभिलेख खाता आंशिक रुपमा मात्र प्रयोग गरेको, भ्रमण आदेशमा भ्रमणको उद्देश्य कारण र भ्रमणबाट प्राप्त हुने सम्भावित प्रतिफल स्पष्ट उल्लेख नगरेको र फर्किदा प्रतिवेदन पूर्ण अवधीको कार्य विवरण खुल्ने गरी पेश गर्ने नगरेको पाईयो । पालिकाले उल्लेखित नियम तथा कार्यविधिहरूको पालना गर्दै भ्रमण खर्चलाई व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

२९ **इन्धन खर्चको मापदण्ड**

गाउँ तथा नगर सभाका सदस्यहरुको सुविधा सम्बन्धी ऐन,२०७५ को दफा ७ मा पदाधिकारीको सवारी साधनको निम्ति सभाबाट स्वीकृत भएको बजेटभित्र रही कार्यपालिकाले निर्णय गरेबमोजिमको मासिक रुपमा तोकिएको सवारी इन्धन तथा मोविल कार्यपालिकाबाट उपलब्ध हुने उल्लेख छ । पालिकाले यस वर्ष इन्धनको लागि रु.९८ लाख बजेट विनियोजन गरी रु.९७३४५४३ खर्च गरेको छ । नगरपालिकाले इन्धन खर्चको मापदण्ड तयार गरेको छैन । नगरपालिकामा रहेका ३ वटा सवारी साधनमा रु.२२६२१४०।, १ वटा शव बाहनमा रु.११७४२०।, २ वटा ट्रिपरमा रु.१०५४५००।, १ वटा रोलरमा रु.३२३०००।, ३ वटा एम्बुलेन्समा रु.१८७०५५०।, १ वटा व्याक होलोडरमा रु.६१५६००।, १ वटा स्काभेटरमा रु.२८५००००। र १० वटा मोटरसाइकलमा रु.६४१३३३। इन्धन प्रयोग भएको देखिन्छ । कुन कुन योजनामा कति ईन्धन प्रयोग भएको हो सोको विवरण खुलेको देखिँदैन । इन्धन

खर्चलाई मितव्ययी बनाउन पदाधिकारी इन्धनको कोटा निर्धारण गरी र एकीकृत उपयोगको विवरण खुल्ने अभिलेख राखी इन्धन खर्च नियन्त्रण गर्नेतर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

३० **मर्मत खर्च**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १३(५) मा सार्वजनिक निकायले कुनै मालसामान मर्मत गर्दा सम्बन्धित विशेषज्ञबाट लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकामा १२ थान चार पाङ्ग्रे (मेयर, उपमेयर र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समेत ३, २ ट्रिपर,१ शव बाहन, १ रोलर, २ एम्बुलेन्स, १ स्काभेटर, १ जेसिवि, १ रोलर) र १० थान २ पाङ्ग्रे सवारी साधन रहेकोमा यस वर्ष सवारी साधन मर्मतमा रु.८५५४०३१। खर्च लेखेको देखिन्छ। नगरपालिकाले सवारी साधन तथा मेशिनरी मर्मतमा खर्च गरेको सवै किसिमको मर्मतको अवस्था देखिनेगरी मर्मत अभिलेख सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीमा राख्ने गरेको देखियो। नगरपालिकाले सम्बन्धित विशेषज्ञबाट लागत अनुमान तयार पारी मर्मत आदेशका आधारमा मर्मत सम्भार गरी आन्तरिक आम्दानी समेतलाई विचार गरी यस प्रकारका खर्चमा नियन्त्रण गरीा मितव्ययीता कायम गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

३१ **कर कट्टी**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **८१०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३२ **गैर सरकारी संस्था मार्फत कार्यक्रम**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९९ मा गैर सरकारी संस्थाबाट काम गराउनका लागि त्यस्तो कामको आवश्यकता, किसिम, समयावधि, कामको गुणस्तर, जनशक्ति, कार्य संचालन विधि सहितको कार्यक्षेत्रगत शर्त र लाग्ने रकमको अनुमान तयार गर्नुपर्ने, सार्वजनिक निकायले दश लाख रुपैया सम्मको काम गराउनको लागि त्यस्तो काम गर्ने उद्धेश्य राखी प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको, मौजुदा सूचीमा समावेश भएका गैर सरकारी संस्थालाई कम्तीमा पन्ध्र दिनको अवधि दिई राष्ट्रियस्तर वा स्थानीयस्तरको दैनिक समाचारपत्रमा प्रस्ताव माग गरी पारदर्शी रुपमा छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले विभिन्न लक्षित समूह तथा वर्गको कार्यक्रम तथा तालिम सञ्चालन गर्नका लागि छनौट भएको संघ संस्थाहरूको छनौट प्रकृया नियमावली बमोजिम पारदर्शी रहेको पाइएन । अधिकांश कार्यक्रम तथा तालिममा खर्चको नर्म्स, लागत अनुमान तयार नगरी तालिम सञ्चालन गरेको र सहभागीहरूको छनौटको मापदण्ड स्पष्ट नदेखिएकोले कार्यक्रमले अपेक्षा अनुरुप प्रतिफल प्राप्त हुने विश्वस्त आधार देखिएन । यस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा लक्षित वर्गको सही पहिचान गरी सहभागी छनौट गर्ने, कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा उद्यमशिलता विकास, रोजगारीको अवसर, स्थानीय स्रोत साधन र क्षमताको प्रयोगलाई विचार गरी कार्यक्रमको छनौट गर्नु पर्दछ । यस सँग सम्बन्धित केही उदाहरण देहाय बमोजिम रहेका छन्:

गो.भौ.नं.-मिति	सेवा प्रदायक	कार्यक्रमको विवरण	भुक्तानी रकम
५८२-२०८२।०२।०९	सामना महिला संस्था	महिला लक्षित कार्यक्रम	४८००००
६१६-२०८२।०२।१९	सृजनशील महिला सामुदायिक संस्था	महिला सम्बन्धी कार्यक्रम	९६०००
७४८-२०८२।०३।१८	राजु आर्ट कला केन्द्र	बालवालिका लक्षित कार्यक्रम	५००००

३३ **बिद्युत महशुलमा हर्जना भुक्तानी**

बिद्युत, खानेपानी तथा टेलिफोन महशुल जस्ता अनिवार्य प्रकृतिका मासिक रुपमा गर्नु पर्ने उपभोग वापतको भुक्तानीमा जरिवना नतिर्ने बरु छुट लिने गरी समयमै विल भुक्तानी दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ। पालिकाले देहायका गोश्वरा भौचरबाट नेपाल बिधुत प्राधिकरणलाई बिद्युत महशुल भुक्तानी गर्दा ५ देखि २५ प्रतिशतसम्म थप हर्जना भुक्तानी गर्ने गरेको देखियो। यसरी पालिकाले समयमै

विल भुक्तानी नगर्दा थप दायित्व सिर्जना हुने भएकोले समयमै विल भुक्तानी गरी रिवेट लिने तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ। यसरी थप दायित्व श्रृजना हुने गरी गरेको भुक्तानी नियमसंगत नदेखिएको रु.

गो.भौ.नं.-मिति	**जम्मा महशुल भुक्तानी**	**हर्जना भुक्तानी**
१५६-२०८१।०८।२१	२६२५७५.५५	३७००७
२१४-२०८१।०९।०५	८०६९२.९५	९२४४
जम्मा	३४३२६८.५०	४६२५१

अनियमित भएको	४६,२५१

३४ **असम्बन्धित पदाधिकारीको बैठक भत्ता**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **१३,६००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **५,१००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **१४,४५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३५ **खेलकुद कार्यक्रम**

पुँजी सृजना नहुने खालका वितरणमूखी खर्चलाई निरुत्साहित गर्दै स्थानीय तहले अधिकतम प्रतिफल दिने र पुँजीको निर्माण हुने एवम् उपयोगिता सिर्जना हुने गरी योजना छनौट तथा कार्यान्वियन गर्नुपर्ने कार्यक्रम छनौट गरी सिमित स्रोतको उच्चतम प्रयोग गर्नुपर्दछ। नमुना छनौट गरी परीक्षण गर्दा पालिकाले पुँजी निर्माणमा सहयोग नरहने, उत्पादनमा वृद्धि नगर्ने किसिमका अनुत्पादक कार्यक्रममा पालिका तथा वडागत रुपमा बजेट विनियोजन गरी सञ्चालन गरेको देखियो । पालिकाको यस वर्ष आन्तरिक आय रु.२ करोड ८३ लाख ४२ हजार रहेकोमा खेलकुद कार्यक्रममा मात्र रु.३६ लाख खर्च गरेको छ जुन आन्तरिक आयको १२.७० प्रतिशत रहेको छ । यस्तो खर्चमा मितव्ययीता कायम गर्नुपर्दछ ।

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापकोनाम	विनियोजन	खर्च
८०१०९४०११०१ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका			
१	खेलकुद कार्यक्रम	२००००००	१८१२११२
८०१०९४०१२०१ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.१			
२	खेलकुद कार्यक्रम	२०००००	१९२०००
८०१०९४०१२०२ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.२			
३	खेलकुद कार्यक्रम	५००००	५००००
८०१०९४०१२०३ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.३			
४	खेलकुद कार्यक्रम	६९०००	६७८८०
८०१०९४०१२०४ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.४			
५	फाप्लु पिस क्लव खेलकुद	१०००००	९६०००
८०१०९४०१२०५ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.५			
६	खेलकुद वडा नं. ५	२००००	२००००
८०१०९४०१२०६ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.६			
७	खेलकुद कार्यक्रम	१०००००	९८०००
८०१०९४०१२०७ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.७			
८	जिल्लास्तरीय वडाध्यक्ष भलिवल रनिङ्ग शिल्डकार्यक्रम	५०००००	४८००००
८०१०९४०१२०८ सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.८			
९	खेलकुद कार्यक्रम	२५००००	२३८८२०
८०१०९४०१२१० सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकावडा नं.१०			
१०	वडा स्तरीय भलिवल खेलकुद	४५००००	४५००००
८०१०९४०१२११ सोलु दुधकुण्ड नगरपालिका वडा न ११			
११	खेलकुद कार्यक्रम	१०००००	९६०००
कुल जम्मा		**३८३९०००**	**३६००८१२**

३६ **स्तरबृद्धि**

नेपालको संविधान २०७२ को धारा २२७ मा गाउँपालिका र नगरपालिकाको कर्मचारी र कार्यालय सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रदेश कानून बमोजिम हुने व्यवस्था छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ८६(१) मा स्थानीय सेवाको गठन संचालन, व्यवस्थापन, सेवाका शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी आधारभुत सिद्धान्त र मापदण्ड संघीय कानून बमोजिम हुने व्यवस्था गरी दफा ८६(२) मा उपदफा (१) को अधिनमा रही स्थानीय स्वाको गठन, संचालन, व्यवस्थापन, सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था स्थानीयतहले बनाएको कानून बमोजिम हुने व्यवस्था छ । संविधानको व्यवस्था बमोजिम गाउँपालिका तथा नगरपालिकाका कर्मचारी सम्बन्धी प्रदेश कानून २०८०।९।२२ मा निर्माण भई छैठौ देखि सातौ तहमा स्तर बृद्धि गरी पुनः सोही कानुन अनुसार एक बर्ष नपुग्दै अर्को तह बृद्धि दिएको देखियो । संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐनको व्यवस्था भन्दा फरक हुने गरी स्तर बृद्धि गर्ने कार्य मनासिव नदेखिएकोमा कोशि प्रदेश सरकारको स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन,२०८० को दफा २६ अनुसार जेष्ठता

कायम गरी तह बृद्धि गरेको देखियो । सोही ऐनको दफा २७ मा स्तर बृद्धि गर्न एक तहमुनिको पदमा ५ बर्ष सेवा अवधि पुरा भएको हुनुपर्ने समेत भनेको अवस्थामा एक बर्षमै स्तर बृद्धि गरेकोले नियमानुसार गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

कर्मचारीको नाम	शुरु नियुक्ति मिति र तह	समायोन पद	स्तर बृद्धि र तह	हालको स्तर बृद्धि र तह
रामकुमार खड्का	२०५८।६।१ पाचौ	२०७५।९।१४ छैठौ	२०८०।११।१० सातौ	२०८१।११।२२ आठौ

३७ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

३७.१ स्थानीय तहमा सुचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्युनतम रोजगारीको प्रत्याभुत गराउन एवम् सामुदायिक पुर्वाधारहरूको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उदेश्यले स्थानीय तह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सन्चालनमा रहेको छ। यस कार्यक्रम अन्तर्गत यस पालिका अन्तर्गत ११ वडामा विभिन्न १० योजना सन्चालन गरेको छ। यस बर्ष ७५ जना वेरोजगार व्यक्तिलाई जम्मा ५५०० दिनको नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम दैनिक ज्याला रू.६६८। र स्थानीय तहमा कायम भएको अदक्ष कामदारको ज्याला दररेटको असी प्रतिशतले कायम हुन आउने रकम मध्ये जुन बढी हुन्छ सोही दर कायम हुनेछ भन्ने व्यवस्था भए बमोजिम सोलुखुम्बु जिल्लाको अदक्ष कामदारको ज्याला रु.१००० को असी प्रतिशतले हुने रु.८०० का दरले योजनामा दर विश्लेषण गरी रू.४४ लाख श्रमिक ज्यालामा भुक्तानी गरेको छ। पालिकाको नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ। उक्त खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भएता पनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिदैन।अत पालिकाले दिर्धकालिन रोजगारी सृजना गर्ने योजना तथा कार्यहरुको छनौट गरी सञ्चालन गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

३७.२ **तालिम सञ्चालनभन्दा बढी दिनको भुक्तानी**

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **६५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३८ **औषधी खरिदतर्फ**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा पच्चीस लाख रुपैयाँसम्मको औषधीजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । पालिकाले सोही बमोजिम सूचना प्रकाशन र सोझै खरिद विधि प्रकृया अवलम्बन गरी देहायबमोजिम रु.१५९३१३३.०० को औषधी तथा सर्जिकल सामग्री खरिद गरेको छ ।

भौचरनं	**शीर्षक**	**आपूर्तक**	**खरिदविवरण**	**भुक्तानीरकम**	**खरिदविधि**
७७२-२०८२।०३। १९	गा.पा.चालु	भिमदेवी मेडिसिन सप्लायर्स	विभिन्न औषधी खरिद	१३५७३२	सोझै
९९-२०८१।९।२८	संघीय ससर्त	लाफा सर्जिमेड प्रा.लि.	आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधि खरिद	१२२३९४९	सोझै
३६०-२०८२।३। २३				२३३४५२	सोझै
जम्मा				**१५९३१३३**	

यस सम्बन्धी देखिएको व्यहोराहरू निम्नानुसार छनः

क) पालिकाले पालिका अन्तरगतका विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरूका लागि माग र आवश्यकताका आधारमा औषधी सम्बन्धी खरिद योजना तर्जुमा गरी स्वीकृत योजना बमोजिम औषधी खरिद गरेमा आदर्शतम् परिमाणमा औषधी खरिद गर्न सकिन्छ । पालिकामा कुन औषधी कति परिमाणमा खरिद गर्ने हो सो सम्बन्धमा कुनै योजना नै तयार नगरी पटक पटक विभिन्न शीर्षकबाट औषधी खरिद गरेको देखिन्छ। पालिकाले औषधी खरिद गर्दा खरिद गर्नुपर्ने आवश्यक्ता पुष्टयाई नगरी फरक फरक दरमा खरिद गरेको देखिन्छ । यसरी पुष्ट्याई सहित आवश्यकता निर्धारण नगरी विभिन्न बजेट शीर्षकबाट औषधी खरिद गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

ख) खरिद गरेका उक्त औषधी कुन औषधी कम्पनीबाट उत्पादन भएको हो र सोको मूल्य राष्ट्रिय पत्रपत्रिकामा प्रकाशन समेत भएको देखिएन। जसका कारण आपूर्ति भएका औषधी डब्लु.एच.ओ. सर्टिफाइड भए नभएको सम्बन्धमा यकिन हुन सक्ने अवस्था रहेन । साथै औषधीको उत्पादन मिति ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधी बिक्रीको लागि होइन भनी खुलाएको प्रमाण समावेश भएको देखिएन ।

ग) आपूर्ति भएका औषधी जिन्सी दाखिला हुनुअघि स्पेशिफिकेशन अनुसार भए/नभएको खुलाएको पाइएन। जसकारण औषधीको गुणस्तर सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन ।

घ) औषधीको जिन्सी कितावमा आम्दानी बाँध्दा खरिद गरेको र जिल्लाबाट हस्तान्तरण भई आएको खुल्ने गरी व्यवस्थित रुपमा आम्दानी बाँध्ने नगरेको,

ङ) औषधीको खर्च घटाउँदा माग फारामको आधारमा घटाउनु पर्नेमा एकमुष्ट घटाउने गरेको । साथै भौतिक रुपमा औषधी हस्तान्तरण नगर्दै जिन्सीबाट हस्तान्तरण गरी मौज्दात घटाउने गरेको ।

च) स्वास्थ्य सेवा विभागको प.सं २०८१।०८२,चलानी नं २०७३ मिति २०८२।३।३० गते जारी भएको परिपत्रको आधारमा पालिका अन्तर्गत रहेका स्वास्थ्य शाखाले प्राप्त गरेको औषधी तथा औषधीजन्य सामाग्रीहरुको अभिलेख राख्ने प्रणाली eLMIS लाई अगामी आ.व २०८२।८३ बाट PAMS मै एउटा system थप गरी अभिलेख राख्नुपर्ने जानकारी दिएको छ । साथै सोही परिपत्रले आ.व २०८१।८२ को अन्तिम महिना आषाढतिर म्यानुअल तरिकाले विवरण डाउनलोड गरी सो मौज्दातलाई नयाँ PAMS V2 मा Migration गर्नुपर्ने जानकारी दिएको छ। नयाँ PAMS V2 मा औषधी तथा औषधीजन्य सामाग्रीहरुको अभिलेख राख्नको लागि २०८२ श्रावण मसान्तभित्र युजर आइडी सिर्जना गरी अभिलेख अधावधिक गरिसक्नुपर्नेमा हालसम्म पनि अभिलेख अधावधिक गरेको देखिएन ।

औषधीको मौज्दात प्रणाली स्तरीय हुन सो को प्राप्ति र निकासा विच सन्तुलन कायम रहनु पर्दछ । Authorized stock level, Emergency order point औषधी प्राप्त हुने समय, Lead time maximum consumption आइटम, Minimum Consumption आइटमको आधारमा खरिद प्राप्ति एवं मौज्दात अवस्थाको निर्धारण गर्नुपर्नेमा गरेको छैन । आवश्यकताको आधारमा खरिद र प्राप्ति प्रकृया निर्धारण नगरेको हुँदा मौज्दातको अवस्था अधिकतम रुपले त्रुटि एवं बढी समेत देखिन सक्छ । साथै मौज्दातमा अधिक औषधी रहँदा म्याद समाप्त हुन सक्ने र सेवा प्रवाहमा असर हुने सम्वाभना रहेकोले औषधीको माग पहिचान गरी खरिद र खर्च विच सन्तुलन कायम गर्न पर्दछ भने Pushing system लाई निरुत्साहित गरी जनतालाई निशुल्क स्वास्थ्य सेवा पुर्‍याउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ । साथै तोकिएको गुणस्तर अनुसारकै औषधी प्राप्त भए नभएको यकिन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधीको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बांकी रहेको औषधीहरू जिम्मेवारी जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्ने तर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्दछ ।

३९ शिक्षा तर्फ

३९.१ स्थानीय तह अन्तर्गत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरुमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भई नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ । यस स्थानीय तह अन्तर्गत विभिन्न तहका ५९ वटा सामुदायिक विद्यालयहरुको शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था एवं विद्यार्थीको संख्या निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र.सं	विद्यालयको नाम	बाल विकास दरबन्दी	स्थायी कार्यरत दरबन्दी	करार	राहात	अस्थायी लियन	रिक्त दरबन्दी	जम्मा दरबन्दी	विद्यालय कर्मचारी	विद्यार्थी संख्या
१	टाक्सिन्दु मावि	२	५	४	२	०	०	१४	३	२११
२	सरस्वती आवि	२	५	१	२	०	०	१०	१	११२
३	रिङमु आवि	१	१	२	२	०	०	६	१	१७
४	बाबुछिरी आवि	१			१	०	०	२	१	१४
५	दुधकुण्ड आवि		३			०	०	३	१	८
६	बाल विकास आवि			३		०	०	३	१	२६
७	जुनवेशी मावि	१	६	५	१	०	०	१३	२	१६४
८	हिमालयन शेर्पा बुद्धिष्ट आवि	१	३		३	०	०	७	१	८१
९	वेनी आविसालावेशी		२		१	०	०	३	१	१६
१०	मोपुङ आवि		१	१		०	०	२	१	१२
११	बुद्ध एकेडेमी आवि	१	१	१	१	०	०	४	१	३१
१२	सेती देवी आवि	१	१		३	०	०	५	१	४४
१३	नमोबुद्ध आवि	१	२		२	०	०	५	१	४६
१४	पिके मावि	१	७		४	०	०	१२	२	१११
१५	ज्वालामाई आवि	१	२		१	०	०	४	१	२३
१६	फलामखानी आवि	१	३			०	०	४	१	११
१७	तेजिङ नोर्गे आवि		२			०	०	२	१	९
१८	मन्जुश्री आवि	१	३		१	०	०	४	१	१४
१९	चिवाङ आवि		२			०	०	२	१	११
२०	क्याम्जे आवि गरिखासा		१		१	०	०	३	१	१४
२१	दुधकुण्ड हिमालय आवि	१	८		१	०	०	१०	१	८३
२२	जनजागृति मावि		९		४	०	०	१३	२	१०६७
२३	जनजागृति आवि	२	११		२	१	०	१६	१	१९७
२४	रमाइलो ज्योति आवि	१	३		१	०	०	५	१	४१
२५	सेर्गा बागम आवि		२			०	०	२	१	९
२६	सरस्वती आवि	१	२			०	०	३	१	३
२७	दोर्पू आवि	१	३			०	०	३	१	४१
२८	जनसुधार आवि	१	३			०	०	४	१	५८

२९	स्वर्णिम आवि	१	२			०	०	३	१	२९
३०	गार्मा मावि	२	११	९	३	०	०	२५	२	५२३
३१	सेकार सिं आवि	१	४		१	०	०	६	१	७७
३२	सिदार्थ आवि।गार्मा		४			०	०	४	१	३७
३३	नमोबुद्ध आविगार्मा	१	१			०	०	२	१	१८
३४	चाँगेस्थान मावि केरुङ	१	१२		४	०	०	१७	२	३३२
३५	बालेश्वर मावि केरुङ	१	५	१	४	०	०	११	२	१७४
३६	सिंहकाली आविकेरुङ	१	३	१		०	०	५	१	५७
३७	पत्ताले आवि	१	५			०	०	६	१	७४
३८	नमूना ज्योति आवि	१	३		२	०	०	६	१	७९
३९	सेती गइयाँ आवि	१	१		१	०	०	३	१	१८
४०	जमूना आविकेरुङ	१	३		१	०	०	५	१	७१
४१	महेन्द्र ज्योति आवि	१	३			०	०	४	१	२५
४२	जनकल्याण आवि केरुङ	१	१			०	०	२	१	१२
४३	जनचेतना आवि	१	४		२	०	०	७	१	४३
४४	गोराखानी आवि	१	४	१		०	०	६	१	५४
४५	जनप्रिय माविटाप्टिङ	१	१०	१	१	०	०	१३	१	३१९
४६	शिसाखोला आवि	१	२	१	१	०	०	५	१	५९
४७	आङछु विश्वदर्शन आवि		३			०	०	३	१	३४
४८	फताञ्जे आवि	१	३	१		०	०	५	१	७७
४९	ढिकुरे आवि	१	१	१		०	०	३	१	३५
५०	जनप्रिय आविटाप्टिङ	१			१	०	०	२	१	१४
५१	चम्पादेवी आवि	१	१		१	०	०	३	१	४३
५२	दिमिल आवि	१	१	२		०	०	४	१	२७
५३	सिंहकाली मावि तिङ्ला	१	१३	१	३	०	०	१७	३	५२९
५४	सिंहकाली आवि तिङ्ला	२	४		३	०	०	९	१	१४६
५५	बरबोट आवि	१	४			०	०	४	१	६२
५६	भिमसेनथान मावि	१	५		३	०	०	९	१	१७१

५७	चन्द्र ज्योति आवि				२	०	०	२	१	९
५८	जलेश्वरी आवि	१	३			०	०	४	१	७२
५९	सिद्ध आवि		२	१		०	०	३	१	१२
जम्मा		५१	२०९	३७	६६	१	०	३६२	६९	५७०६

उपर्युक्त तालिका अनुसार पालिका भित्र ५९ विद्यालय रहेकोमा कुल शिक्षकको दरवन्दी ३६२ र विद्यार्थी संख्या ५७०६ रहेको देखिन्छ। सो मध्ये श्री सरस्वती आ.वि ३ विद्यार्थी मात्र रहेकोमा ३ शिक्षक दरवन्दी रही शिक्षक विद्यार्थी अनुपान १:१ रहेको, त्यसै गरी श्री जनजागृति मा.वि सवै भन्दा वढी विद्यार्थी १०६७ रहेको र शिक्षक दरवन्दी १३ जना रही शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:८२ रहेको छ । तसर्थ पालिकाले नेपाल सरकारको नीति वमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मिलान हुनेगरी विद्यालयहरुको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

३९.२ दिवा खाजा बढी निकासा

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **२,५६५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **२,२८०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **४,४४०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **२०,८०५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **१,९९५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **८,१००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **३,८४०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **९७५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **२,७९०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **१२,२२५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **३१,२७५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **१,२७५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **८४०** सम्परीक्षण

गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **७०५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **१४,६५५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **६,७२०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३९.३ **पाठ्य पुस्तकको बढी निकासा**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **८,७६३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **३,४३७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **११,८४६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **२,२७४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **९,१९५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **११,१२६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **६,८४४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **१३,८४६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३९.४ **स्यानिटरी प्याड** - कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८१।८२ को क्रियाकलाप २.७.१३.२३ अनुसार सामुदायिक विद्यालयका कक्षा ६ देखि १२ सम्मका छात्राहरुलाई १० महिनालाई पुग्ने गरी स्यानीटरी प्याडको व्यवस्थापन गर्नको लागि अनुदान उपलव्ध गराउने व्यवस्था अनुरुप यस पालिकाले पालिका अन्तरगतका ६० विद्यालयका लागि एप्रोप्रियट सर्जिकल ट्रेडिङ प्रालिसँग ९०००० पिस खरिद गरी रु.८६४४५०। भुक्तानी गरेको देखियो । स्यानीटरी प्याड (बितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि,२०७६ बमोजिम खरिद गरेका प्याडहरु बितरण गर्ने बिद्यालयले छात्राको नाम नामेशी सहितको अभिलेख राख्नु पर्ने, एक छात्रा लाई १० महिनाको एक चक्रमा बढीमा १६ वटा सम्म हुने गरी खरिद गर्नुपर्ने, प्याड खरिद गर्दा शैक्षिक सत्रको सुरुमै खरिद गरी विद्यालयलाई वितरण गर्ने, विद्यालयले सो को चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन स्थानीय तहमा पेश गर्ने र स्थानीय तहले प्रदेश सामाजिक मन्त्रालयमा तोकिए बमोजिम प्रगति प्रतिबेदन पठाएनु पर्ने लगायतका कार्य गर्नु पर्नेमा बजेट उपलव्धताको आधारमा नगरपालिका अन्तरगतका विद्यालयहरुमा १४५० जना

छात्राहरुको लागि खरिद गरेका प्याड सम्बन्धित विद्यालयलाई एकमुष्ट वितरण गरेको देखियो । पालिकाले प्याड खरिद गरी कार्यविधिले तोके अनुसार गरी सहज र गुणस्तरिय प्याड खरिद गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

३९.५ शिक्षण शिकाई सामाग्रि तथा डिजिटल सिकाई सामाग्रि व्यवस्थापनमा बढी भुक्तानी

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **६,२५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३९.६ आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट कायम बेरुजु दाखिला नभएको

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **३५,५९९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

४० अधुरो निर्माण

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ३ वमोजिम सार्वजनिक निकायले कुनै खरिद कारवाहीको तयारी गर्दा एकमुष्ठ लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। कुल लागत अनुमान रु.१,५३,३३,३२०।०० भएको वडा नं.५ मा निर्माणाधिन दुई तले जिमी किराँत संग्रहालय भवनको लागि यस बर्ष संघीय सरकारबाट रु.२३,००,०००।०० विनियोजन भए अनुसार पहिलो चरण अन्तर्गत भवनको प्लिन्थ लेभल (Plinth level) सम्मको मात्र कार्य गर्न लागत अनुमान रु.२२,२३,५९४.५६ तयार गरी सबैभन्दा घटि कबोलगर्ने श्री राज कन्स्ट्रक्सनसंग रु.१३,६०,७५०.३३ मा सम्झौता भएको देखिन्छ। पालिकाले खरिद सम्झौता वमोजिम रु.१३,५९,४३०।०० वरावर कार्यसम्पन्न (प्लिन्थ लेभलसम्म) को आधारमा भुक्तानी दिएको छ। बाँकी निर्माण कार्य गर्न स्रोत व्यवस्था नगरेको कारण थप काम अगाडी वढेको छैन। हालसम्म निर्माण भएको कार्यको सदुपयोग गर्दै योजना सम्पन्न समेत गर्न थप पहल गर्नुपर्ने देखियो।

निर्माणस्थलको तस्विर

४१ **संघीय समपुरक अनुदान**

समपुरक अनुदान सम्वन्धी कार्यविधि, २०८१ को बुँदा १२(१) मा प्रदेश वा स्थानीय तहले समपूरक अनुदान रकम खर्च गर्दा जुन आयोजना/ कार्यक्रमको लागि अनुदान प्राप्त भएको हो सो आयोजना/ कार्यक्रममा मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकामा जुनबेशी बजार पूर्वाधार निर्माणको लागि समपुरक अनुदान वापत रु.८० लाख रकम प्राप्त भएकोमा रु.१,४६,१२,२०६।२३ वरावरको लागत अनुमान तयार गरी ठेक्का नं. 02-NCB-SDM-Works-2081/82 बाट रु.८४,१४,१९७।०७ मा चण्डेश्वरी कन्स्ट्रक्सन फर्मसँग खरिद सम्झौता भएको देखियो। यस खरिद सम्झौतामा रु.३४,०४,११९।०० संघीय सरकारबाट र वाँकी रु.४७,८०,२६८।०० नगरपालिका श्रोतबाट भुक्तानी भएको देखिन्छ। यस ठेक्काबाट वचत भएको रकमबाट ठेक्का गरी थप कार्य दोश्रो चरणमा ठेक्का नं. 02-SQ-SDM-2081/82 बाट रु.१०,३६,१५३।९० र पुनः तेश्रो चरणमा ठेक्का नं. 03-SQ-SDM-2081/82 बाट रु.१८,३६,३७५।७४ समेत रु.२८,७२,५२९।६४ संघीय सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदानबाट खर्च भएको छ। जुनबेशी बजार पूर्वाधार निर्माण योजनाको लागि प्राप्त भएको बजेट सोही योजनाको वाँकी काम गर्न वचत रकमबाट लागत सहभागितामा खर्च गरिएको पालिकाको भनाई रहेको छ। पालिकाले समपुरक अनुदानबाट प्राप्त रकम तोकिएको योजनामै खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ।

४२ **वीमा नगराएको**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ मा २० लाख भन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समितिले निर्माण सामाग्री प्रयोग गरिने मेसिन औजार वा प्लान्ट लगायत निर्माण कार्यको पूर्ण प्रतिस्थापन खर्च लगायत उपनियम २ मा लेखिए देखि वाहेक सम्पूर्ण जोखिम वहन गर्ने गरी वीमा गराउनु पर्ने तथा वीमा गराएर मात्र निर्माण कार्य गराउनु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले देहाय वमोजिमको योजनाहरुको वीमा नगराई उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण कार्य गराएको देखिन्छ। यसरी वीमा नगराइ नियमावलीले गरेको व्यवस्था विपरित खरिद सम्झौता गर्ने पदाधिकारीलाइ जिम्मेवार वनाइ वीमा गरेर मात्र निर्माण कार्य गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

योजनाको नाम	लागत अनुमान	कार्यसम्पन्न	कैफियत
जिमी राई उत्थान समाज सोलुको भवन निर्माण	५४२८३३७.२८	५४३५६४१.८१	उपभोक्ता समिति मार्फत भएको काममा वीमा नगराएको
चिवाङ छ्याङ छुक छोलिङ गुम्बा होम पुजा घर	४९३८५३४.६९	४५७१९९८.९४	उपभोक्ता समिति मार्फत भएको काममा वीमा नगराएको, घटी कार्यसम्पन्न भएकोमा पालिकाले भुक्तानी दिनुपर्ने रकम पनि घटाएर दिएको
छिनाकपु गुम्बाको किचेन र शौचालय निर्माण	२६०९१६९.४५	२५३०६५५.०२	उपभोक्ता समिति मार्फत भएको काममा वीमा नगराएको, घटी कार्यसम्पन्न भएकोमा पालिकाले भुक्तानी दिनुपर्ने रकम पनि घटाएर दिएको

४३ **प्रशासनिक भवन**

सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माणको लागि रु.१०,६६,८०,४५७।५७ को लागत अनुमान तयार गरी ठेक्का नं.11- NCB-SDM-Works-2080/81 बाट मिति २०८१।७।५ मा रु.७,१४,१९,३६३।२७ को मिति २०८२।११।३० भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी आर.एम.सि.- पि.आर.- एच.बि. जे.भी.सँग सम्झौता भएको देखियो। यस खरिद सम्झौताको हाल दोश्रो रनिङ विल सम्म रु.१,७३,६६,०००।०० भुक्तानी भएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को समाप्ति सम्म करिव ५० प्रतिशत सम्झौता अवधि समाप्त भई सकेको अवस्थामा वित्तीय तथा भौतिक प्रगति भने २४.३२ प्रतिशत मात्र भएको देखिन्छ। निर्माण कार्यको यस प्रकारको प्रगतिले तोकिएको अवधिमा कार्यसम्पन्न हुनेमा आश्वस्त हुने आधार छैन। पालिकाले तोकिएको अवधिमा प्रशासनिक भवन निर्माणको लागि पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४४ **पत्ताले पार्क निर्माण**

पर्यटन पूर्वाधार तथा पर्यटन विकास साँझेदारी कार्यक्रम अन्तर्गत पत्ताले पार्क निर्माणको लागि संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय र सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका विच मिति २०७७।११।५ मा भएको सम्झौता अनुसार मन्त्रालयले ६५ प्रतिशत र नगरपालिकाले ३५ प्रतिशत व्यहोर्ने देखिन्छ। जस अनुसार रु.६,८५,१४,८१३।३० को लागत अनुमान तयार गरी मिति २०७८।९।१ मा कुँवर डेभलपर्स एण्ड विल्डर्स प्रा.लि.सँग रु.६,८३,०९,५६३।६८ कबोल अंकमा मिति २०८०।११।३० भित्र कार्यसम्पन्न गर्ने गरी खरिद सम्झौता भएको छ। यस सम्वन्धमा देखिएका थप व्यहोरा देहाय वमोजिम रहेका छन्।

कार्यप्रगति र म्याद थप - नगरपालिका र निर्माण व्यवसायी कुँवर डेभलपर्स एण्ड विल्डर्स प्रा.लि. विच भएको खरिद सम्झौतामा मिति २०८०।११।३० भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने उल्लेख छ। निर्माण व्यवसायीले जग्गा विवाद लगायतको कारणले निर्माणस्थल उपलव्ध हुन नसकेको हुँदा काम तोकिएको समयमा पुरा गर्न नसकिने जनाई २०८०।१०।२३ मा निवेदन पेश गरेकोमा नगरकार्यपालिकाको मिति २०८०।१०।२४ को निर्णयबाट २०८१।३।३१ सम्म म्याद थप भएको देखिन्छ। निर्माण व्यवसायीले पुनः सोही कारण जनाई मिति २०८१।३।३ मा कार्यालयमा निवेदन पेश गरेकोमा नगरकार्यपालिकाको २०८१।७।२६ को निर्णयबाट मिति २०८२।३।३१ सम्मको लागि पुनः म्याद थप गरेको छ। सो पश्चात हाल सम्म कार्यालयमा म्याद थपको लागि निवेदन प्राप्त भएको देखिएन भने कार्यालयबाट निर्माण सम्पन्न गर्नको लागि अवधि थप गरेको पनि देखिएन। नगरपालिकाले संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयलाई २०८२।४।२९ मा आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को पेश गरेको प्रगति विवरण अनुसार हाल सम्म ३० प्रतिशत भौतिक प्रगति भएको र १८ प्रतिशत वित्तीय प्रगति भएको जनाएको छ। हाल सम्म दुई पटक म्याद थप भई सुरु सम्झौताको ६१.५४ प्रतिशत अवधि थप भईसकेको यस खरिद सम्झौतामा प्रगति भने अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ। पटक पटक एउटै कारणले म्याद थप भई रहेको अवस्थामा नगरपालिकाले समस्या समाधान गर्ने तर्फ पहल गरेको देखिएन। निर्माण स्थलमा देखिएको जग्गा विवाद लगायतको कारणहरु समाधान गरी सम्झौता वमोजिमको निर्माण कार्य पुरा गर्ने तर्फ नगरपालिकाले पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४५ **नुम्बुर भोकेशनल तालिम केन्द्र**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ६१(१) र नियमावली, २०६४ को नियम १४६(३) मा वोलपत्रमा पर्याप्त प्रतिशपर्धा गराउन विद्युतिय सञ्चार माध्यम (e-Bidding) मार्फत वोलपत्र आह्वान गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। त्यस्तै गरी दफा २६(६) मा कुनै वोलपत्रदाताले आपसमा मिलेमतो गरी वोलपत्र दाखिला गरेको हुन सक्ने सम्भावना तर्फ समेत मध्यनजर गर्दै मिलोमतो भएको पुष्टि भएमा ऐनको प्रावधान अनुरुप वोलपत्र रद्ध गर्न सकिने व्यवस्था समेत रहेको छ। नगरपालिका र नुम्बुर भोकेशनल तालिम केन्द्र वीच

भएको सम्झौता वमोजिम नगरपालिकाले कार्यप्रगतिको आधारमा ५० प्रतिशतले हुने अंश भुक्तानी दिने गरी रु.१,७१,६३,२५२।०० लागत अनुमान भएको तालिम केन्द्र भवन निर्माणको रु.१,६२,५७,१२६।९९ मा निर्माण व्यवसायी पि.के.कन्स्ट्रक्सनसँग नुम्वुर भोकेशनल तालिम केन्द्रबाट खरिद सम्झौता भएको देखिन्छ। नगरपालिकाले अन्तिम विल सम्म रु.७४,१२,४००।०० भुक्तानी दिएको यस सम्झौतामा नगरपालिका र नुम्वुर भोकेशनल तालिम केन्द्र विच २०८०।५।८ मा भएको सम्झौतामा DPR वमोजिम कुल लागतको ५० प्रतिशत नगरपालिकाले व्यहोर्ने, तालिम भवन निर्माण गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४ वमोजिमको खरिद प्रक्रिया अवलम्वन गर्नुपर्ने उल्लेख छ। पालिकावाट कार्यप्रगतिको आधारमा ५० प्रतिशतले हुने अंश भुक्तानी दिने गरी रु.१,७१,६३,२५२।०० लागत अनुमान भएको यस भवन निर्माणको रु.१,६२,५७,१२६।९९ मा निर्माण व्यवसायी पि.के.कन्स्ट्रक्सनसँग नुम्वुर भोकेशनल तालिम केन्द्रबाट खरिद सम्झौता भएको देखिन्छ। नगरपालिकासंग भएको सम्झौता वमोजिम विद्युतिय सञ्चार माध्यम (e-Bidding) वाट खरिद गर्नुपर्नेमा उक्त केन्द्रले सिलवन्दी वोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गरेको देखियो। सिलवन्दी वोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्दा यस खरिद सम्झौतामा सिमित प्रतिशपर्धा भएको देखिन्छ। सम्झौताको परिपालना नभएको अवस्थामा पनि नगरपालिकाले अन्तिम विल सम्म सबै रु.७४,१२,४००।०० भुक्तानी भएको देखिएको छ। खरिद कार्य गर्दा प्रतिशपर्धा सिमित नहुने गरी मितव्ययिता र गुणस्तर कायम गरेर खरिद सम्झौता गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ।

४६ खरिद सम्झौता

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ। पालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिशपर्धी आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका निर्माणका योजना कार्यान्वियन गर्दै आएको देखिन्छ। यस बर्ष यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा ४२.४४ प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कवोल भए अनुसार कार्यान्वियन गराएको पाइयो। पालिकाको स्विकृत नर्म्सका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कवोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो। यस्ता योजनाको भुक्तानी गर्दा निर्माण सामग्री र निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको भए तापनि न्यून लागतमा सोही गुणस्तरको कार्य भएको सम्वन्धमा नर्म्समा नै अधिक मुल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनु पर्दछ। साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेको कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको यकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मुल्यमानै गुणस्तरिय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ। यस्ता लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य प्रतिशत घटीमा गर्ने गरी कवोल तथा सम्झौता भएका योजनाका विवरण देहायमा उल्लेख छ।

खरिद सम्झौता नं	कामको विवरण	निर्माण व्यवसायी	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	घटी प्रतिशत
07-NCB-SDM-2080/81	Construction of Solududhkunda Municipality ward 1 office Building	Dendhub Nirman sewa	१७१०१९८२	१०८२८५१४	-३७
08-NCB-SDM-2080/81	Construction of Solududhkunda Municipality ward 8 office Building	Green Tara construction company Pvt.ltd.	१६८५३८५७	९९०१५८५	-४२
09-NCB-SDM-2080/81	Construction of Solududhkunda Municipality ward 10 office Building	Green Tara construction company Pvt.ltd.	१६९४८२५०	९९६५२७२	-४२
11-NCB-SDM-2080/81	Construction of Solududhkunda Municipality office Building	RMC-PR-HB JV	९०६४६२२८	६२६४१५८७	-३१
01-NCB-SDM-2081/82	Construction of Nayabazar Hattbazar solududkunda 6	Solu nirman construction	१७१९८००९	१०२५५७९६	-४०
02-NCB-SDM-2081/82	Junbeshi bazar byabasthapan	Chandeshwari construction	१२८८६९०८	८४१४१९७	-४२
03-NCB-SDM-2081/82	Construction work of Jimi Kirat Museum	Raj construction	१९१०२६०	११४६६८२	-४२
04-NCB-SDM-2081/82	Construction of Buddha park	Khumbila Nirman sewa	७६३४२९१	६८५९९६९	-११
05-NCB-SDM-2081/82	Aadharbhut Swasthya Kendra Bhawan nirman	Green Tara construction company Pvt.ltd.	२९९४५०५	२०४६३४५	-३२

४७ नयाँ बजार पूर्वाधार निर्माण

पालिकाले रु.१,९४,०७,७५०।३० लागत अनुमान भएको नयाँ बजार पूर्वाधार निर्माणको लागि २०८२।२।३० भित्र सम्पन्न गर्ने गरी रु.१,१७,८९,०५०।०४ मा सोलु निर्माण कन्ट्रक्सनसँग सम्झौता गरेको देखिन्छ। ठेक्का नं. NCB-STM-WORKS/2081/82 को यस खरिद सम्झौताको २०८२।३।३ को कार्यालयको निर्णयबाट मिति २०८२।६।३० सम्म म्याद थप गरेको छ। यस सम्वन्धमा देखिएका थप व्यहोराहरु देहाय वमोजिम रहेका छन्।

४७.१ लागत सहभागिता

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-९-१९** को निर्णयले रू **२५९,२३५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

४७.२ (५६०-2082-03-24):

कन्टिन्जेन्सी खर्च - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १०(७) अनुसार कन्टिन्जेन्सी रकम खर्चको लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने, कन्टिन्जेन्सी खर्च तोकिएको सिमा भित्र रही गर्नुपर्ने, कन्टिन्जेन्सी खर्चको अभिलेख अद्यावधिक गर्नुपर्ने तथा उक्त खर्चलाई नापी किताबमा समेत उल्लेख गर्नुपर्ने उल्लेख छ। अन्तिम पटकको म्याद थप पछि मिति २०८२।६।३० भित्र काम सम्पन्न गर्नेगरी रु रु.१,१७,८९,०५०।०४ मा सम्झौता भएको यस खरिद सम्झौतामा नगरपालिकाको अंश हाल सम्म कुनै पनि भुक्तानी भएको छैन। पालिकाले ४ प्रतिशत सम्म कन्टिन्जेन्सी खर्च गर्न सक्ने गरी व्यवस्था गरेको यस खरिद सम्झौतामा रनिङ विलको भुक्तानी अगावै रु.८३,०५५। पालिका श्रोतबाट कन्टिन्जेन्सी खर्च गरेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०८२।८३ मा वजेट व्यवस्था गरी नगरपालिकाको अंश भुक्तानी दिने गरी निर्माण भईरहेको यस योजनामा विल भुक्तानी अगाबै कन्टिन्जेन्सी खर्च भएकोले अन्तिम भुक्तानी सम्ममा तोकिएको सीमा भित्रै कन्टिन्जेन्सी खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ।

४८ परामर्श तथा डीपीआर खर्च

बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वियन हुने आयोजनाको मात्र गुरुयोजना डीपीआर लगायतको अध्ययत गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । नगरपालिकाले यस बर्ष स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार देहाय बमोजिमको कार्य परामर्शदाताबाट गराई प्रतिवेदन प्राप्त गरको छ ।

कार्य विवरण	परामर्शदाता	स्वीकृत रकम	खर्च रकम	अध्ययनबाट निर्धारण भएको आयोजनाको लागत	कार्यान्वियन अवस्था
सोलुखोला खोलाखर्क मोटरेवल ब्रिज	पर्टिनेन्ट ईन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी प्रा लि	८३६२४२	८१३६००	५६२४७२४४	
जनजागृति मा वि खेल मैदान	छिन्नमस्ता मल्टी ईन्जिनियरिङ सोलुसन प्रा लि	५९९५२१	५८१९५०	४३३१०३९६	चालु बर्षमा बजेट प्राप्त
तामाखानी स्वास्थ्य चौकी भवन	स्पार्क एडभान्स ईन्टरप्राइजेज प्रा लि	१५४६४७१	१५२५५००	१७५०२८१४	चालु बर्षमा बजेट प्राप्त
मोपुङ बस्ती पूर्वाधार	ईक्याच ईन्जिनियरिङ प्रा लि	८९७४८५	८७२३६०	१०८९८२९०१	
सानो दुधकुण्ड मन्दिर	भूमि ईन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी	१३४९९४८	१३३००१०	२२९५४८३९	
बर्षादको पानी ढल व्यवस्थापन	डिजाइन एसोसिएट नेपाल प्रा लि	८९८०००	७८५०६७	१०४३९२२२	
जम्मा		**६१२७६६९**	**५९०८४८७**	**२५९४३७४१७**	

यस्तो अध्ययन कार्य गराउँदा लाग्ने खर्चको लागत अनुमान तयार गर्दा कुनै आधार नलिई खर्च गरेको उपयुक्त देखिएन । डी.पी.आर.तयार गर्दा कार्यालयको प्राविधिक जनशक्ति प्रयोग नगर्नाको कारण स्पष्ट गर्दै आगामी दिनमा कार्यालयको प्राविधिक जनशक्तिबाट यस्तो कार्य गराउनु पर्दछ । साथै यसरी अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएका आयोजनाहरु कार्यान्वियनमा गएको समेत नदेखिएकोले खर्चको सार्थकता समेत देखिएन।

४९ **सामाजिक सुरक्षा**

४९.१ पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेको त्रैमासिक अनुसारको विवरण निम्नानुसार रहेको छ:

लक्षित समूह	प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो विवरण		चौथो विवरण		जम्मा रकम
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
जेष्ठ नागरिक अन्य	१९५०	२३२०७८३१	१९६९	२३५२९९७३	१९८७	२३७२१४७७	२०२४	२४३९१९३०	९४७५१२११
जेष्ठ नागरिक दलित	१२९	१०२४१००	१३१	१०३४७४०	१३२	१०४००६०	१२८	१००८१४०	४१०७०४०
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	२३२	१८३००८०	२३२	१८५६६८०	२२३	१७७१५६०	२१०	१६७३१४०	७१३१४६०
विधुवा महिला	४८६	३८१९७६०	४९८	३९२८८२०	५१४	४०७२४६०	५३३	४२१८७६०	१६०३९८००
पुर्ण अपाङ्ग क बर्ग	१०१	११६५०८०	१००	११९७०००	९९	११८५०३०	९९	११९७०००	४७४४११०
आंशिक अपाङ्ग ख बर्ग	२१५	१३२१४८८	२१६	१३७२५६०	२२२	१४१२९९२	२२०	१४१०८६४	५५१७९०४
दलित वालवालिका	२०२	३१०००७	२०५	३०४६८३	१९९	३०६९४३	१९९	३०६०१३	१२२७६४६
जम्मा	**३३१५**	**३२६७८३४६**	**३३५१**	**३३२२४४५६**	**३३७६**	**३३५१०५२२**	**३४१३**	**३४२०५८४७**	**१३३५१९१७१**

४९.२ नेपालको संविधान बमोजिम नेपाल सरकारले आर्थिक रुपले विपन्न, अशक्त र असहाय अवस्थामा रहेका, असहाय एकल महिला, अपाङ्गता भएका, बालबालिका, आफ्नो हेरचाह आँफै गर्न नसक्ने तथा लोपोन्मुख जातिका नागरिकको सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभुतिको लागि ज्येष्ठ नागरिक (६८ वर्ष उमेर पुगेका), ६० वर्ष उमेर पुगेका साविक कर्णालीका जिल्लाहरुका नागरिक र देशभरीका दलित नागरिक अन्य जेष्ठ नागरिक, ज्येष्ठ नागरिक एकल महिला, विधवा, पूर्ण अपाङ्गता भएका, अति अशक्त अपाङ्गता, लोपोन्मुख आदिवासी/जनजाति र नेपाल सरकारले तोकेको क्षेत्र तथा जिल्ला र देशभरिका दलित परिवारका पाँच वर्ष उमेर ननाघेका बालबालिकालाई नेपाल सरकारले निर्धारण गरेबमोजिम त्रैमासिक रुपमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्दै आएको छ । पालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार लक्षित समूह अनुसार गत आ.व.मा वितरण गरेको चार त्रैमासिकको औसत विवरण र यस आ.व.को अन्तिम त्रैमासिकमा सामाजिक सुरक्षा भत्ताका लाभग्राहीहरुको कायम संख्या यस प्रकार रहेको देखिन्छ:

लक्षित समूह	आ.व.२०८०/८१ को चार त्रैमासिकको औसत संख्या	आ.व.२०८१।८२ को अन्तिम त्रैमासिकमा लाभग्राहीको कायम संख्या	मासिक भत्ता दर
जेष्ठ नागरिक अन्य	१९०६	२०२४	४०००
जेष्ठ नागरिक दलित	१२६	१२८	२६६०
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	१७५	२१०	२६६०
विधुवा महिला	४६६	५३३	२६६०
पुर्ण अपाङ्ग क बर्ग	९२	९९	३९९०
आंशिक अपाङ्ग ख बर्ग	१९४	२२०	२१२८
दलित वालवालिका	२२६	१९९	५३२
जम्मा	**३१८५**	**३४१३**	

४९.३ **लाभग्राहीको अभिलेख** - सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि,२०७७ को बुँदा नं १० मा भत्ता पाउने लाभग्राहीको फोटो सहितको मूल अभिलेख नियमावलीको अनुसूची-३ बमोजिम लक्षित समूह अनुसार छुट्टाछुट्टै अद्यावधिक गरी स्थानीय तह र प्रत्येक वडा कार्यालयमा राख्नुपर्ने व्यस्था छ । सो बमोजिम पालिकाले अभिलेख राखेको देखिएन । साथै सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी सूचनालाई व्यवस्थित गर्न राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जिकरण विभागले व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । उक्त प्रणालीमा सम्बन्धित स्थानीय तहले लाभग्राहीको विवरण प्रविष्टि गरी अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

निस्कृय खाता - सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि,२०७७ को बुँदा नं २३ र २४ मा बैंक मार्फत भत्ता वितरण गर्दा बैंकले स्थानीय तहबाट प्रणाली मार्फत फर्वाड फिड बमोजिमको लाभग्राहीको विवरण प्राप्त गर्ने र प्राप्त विवरणको आधारमा सम्बन्धित लाभग्राहीको खातामा रकम जम्मा गर्नुपर्ने र खाता सञ्चालन गर्ने बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाले यस प्रकारका खाताहरु मध्ये निष्कृय खाताको विवरण प्रत्येक श्रावण महिनाभित्र सम्बन्धित स्थानीय तहका साथै विभागलाई दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ ।कार्यविधिको व्यवस्था बमोजिम पालिकाले बैंकहरुबाट विवरण प्राप्त गरेको पाइएन । कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम बैंकबाट निष्कृय खाताको विवरण माग गरी निष्कृय खाताका लाभग्राहीहरुमध्ये वास्तविक लाभग्राहीहरु सम्बन्धमा सम्बन्धित वडाबाट यकिन गरी लाभग्राही नभएको अवस्थामा खातामा निस्कृय रहेको रकम नियमानुसार असुल गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ।

एक आर्थिक वर्षमा एक पटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरण - सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि,२०७७ को दफा २६(३) मा एक आर्थिक वर्षमा एकपटक पनि रकम नझिकेका लाभग्राहीको विवरण सेवा प्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा प्राप्त गरी त्यस्ता लाभग्राहीका सम्बन्धमा स्थानीय तहले आवश्यक छानविन गरी कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएको वा कुनै कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको पाईएमा सम्बन्धित बैंकबाट लगत कट्टा हुने मिति सम्मको रकम सम्बन्धित हकवालालाई भुक्तानी गरी सो मिति भन्दा पछिको रकम फिर्ता गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले सो बमोजिम विवरण प्राप्त गरेको देखिएन। कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम सेवाप्रदायक बैंकबाट अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा विवरण प्राप्त गरी लाभग्राही विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका, सोलुखुम्बु , सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका , सोलुखुम्बु

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	कोपिला राइ	२०७९-५-१९	२०८१-६-९
कार्यालय प्रमुख	टुक्की शेर्पा	२०८१-८-९	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	फुरी लामा	२०७७-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
३१०,३२६	४६,२५१	२९४,८३४	०	०	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	६५१,४११
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	६०५,१६०
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	४६,२५१

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		९१६३१३३१.६९	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	४६२७९१७८४.४६	चालु खर्च	४११४७११४०.२५
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	२७५१४३१८	पूँजीगत खर्च	२३८१४६६१६.९
राजश्व बाँडफाँट	१२६८४२५९२.७५	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	१८६९४४८९८.९८
आन्तरिक आय	२८३४२१६४.९५		
अन्य आय	२१४२७२२७९.२८		
कुल आय	८५९७६३१३९.४४	कुल खर्च	८३६५६२६५६.१३
बाँकी मौज्दात		११४८३१८१५	

अनुसूची - २

सि.नं	लेखापरीक्षण	लेखापरीण गरएका विषय
1	खर्चको नियमितता तथा मितव्ययिता (चालु तथा प्रशासनिक खर्च)	खर्चको नियमितता तथा मितव्ययिता (चालु तथा प्रशासनिक खर्च)
2	कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रम	कृषि, पशु, वागवानी सम्बन्धी कार्यक्रम
3	अमानत, उपभोक्ता समिति र गैर सरकारी संस्थाबाट कार्य गराउने ।	अमानत, लाभग्राही समुदाय, उपभोक्ता समिति र गैर सरकारी संस्थाबाट कार्य
4	तलब भत्ता तथा पारिश्रमिक खर्च(तलव, पदाधिकारी सुविधा, अन्य सेवा, नियमित परामर्श र करार सेवा)	तलब भत्ता तथा पारिश्रमिक खर्च(तलव, पदाधिकारी सुविधा, अन्य सेवा, नियमित परामर्श र करार सेवा)
5	स्वास्थ्यतर्फ	स्वास्थ्यतर्फ
6	आन्तरिक आयतर्फ	आन्तरिक आयतर्फ
7	शिक्षा तर्फ	शिक्षातर्फ
8	खरिद व्यवस्थापन	खरिद व्यवस्थापन
9	सामाजिक सुरक्षा	सामाजिक सुरक्षातर्फ
10	ठेक्का तथा प्रस्ताव व्यवस्थापन	ठेक्का व्यवस्थापन
11	संघ र प्रदेशबाट प्राप्त सशर्त लगायत कार्यक्रम (अख्तियारी तथा अन्य सशर्त कार्यक्रम)	संघ र प्रदेशबाट प्राप्त शसर्त लगायत अनुदान प्राप्त (अख्तियारी तथा अन्य सशर्त कार्यक्रम)

बेरूजु दफा २ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम सोलुदुधकुण्ड नगरपालिकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा सहायता र स्थानीय सरकार सञ्चालनको क्रममा भएका व्ययहरूको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०-१) को संक्षिप्त अवस्था निम्न बमोजिम रहेको छ:

क्र.स./आर्थिक सङ्केत	विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार			गत आ.ब. को कारोबार		
		नगद	तेस्रो पक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा	नगद	तेस्रो पक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा
	राजस्व अनुदान र अन्य प्राप्ति						
११०००	कर	१३२९८८५७५.३८	०.००	१३२९८८५७५.३८	११४६३६६९७.५०	०.००	११४६३६६९७.५०
१३०००	अनुदान	४७२२०४४८८.३७	०.००	४७२२०४४८८.३७	४६०४३९२२२.७८	०.००	४६०४३९२२२.७८
१४०००	अन्य राजस्व	४४४०६४२६.४२	०.००	४४४०६४२६.४२	३४८०९२३७.६२	०.००	३४८०९२३७.६२
१५०००	विविध प्राप्ति	०.००	०.००	०.००	२१४४८४.००	०.००	२१४४८४.००
क	**कुल जम्मा प्राप्ति**	**६४९५९९४९०.१७**		**६४९५९९४९०.१७**	**६१००९९६४१.९०**		**६१००९९६४१.९०**
३	चालु	४११४७११४०.२५	०.००	४११४७११४०.२५	३८७१९४०४८.४०	०.००	३८७१९४०४८.४०
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	२५८०४०३६१.५०	०.००	२५८०४०३६१.५०	२६६८४६५०४.५२	०.००	२६६८४६५०४.५२
२२०००	मालसामान तथा सेवाको उपयोग	१५०६८४४२३.७५	०.००	१५०६८४४२३.७५	११४६८६५९३.८८	०.००	११४६८६५९३.८८
२६०००	अनुदान	०.००	०.००	०.००	३३९०६६०.००	०.००	३३९०६६०.००
२७०००	सामाजिक सुरक्षा	८०८८००.००	०.००	८०८८००.००	०.००	०.००	०.००
२८०००	अन्य खर्च	१९३७५५५.००	०.००	१९३७५५५.००	२२७०२९०.००	०.००	२२७०२९०.००
४	पूंजीगत	२३८१४६६१६.९०	०.००	२३८१४६६१६.९०	२०९०२०२८१.००	०.००	२०९०२०२८१.००
३१११०	भवन तथा संरचना	५८६८३९०३.९०	०.००	५८६८३९०३.९०	१७४१४४१९.००	०.००	१७४१४४१९.००
३११२०	सवारी साधन मेशिनरी औजार फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	२११६२०४.००	०.००	२११६२०४.००	१६९२०००.००	०.००	१६९२०००.००
३११५०	सार्वजनिक निर्माण	१७६३४६५०९.००	०.००	१७६३४६५०९.००	१८६२७८३८७.००	०.००	१८६२७८३८७.००
३११६०	निर्मितसरचनाको सुधार खर्च	१००००००.००	०.००	१००००००.००	३६३५४७५.००	०.००	३६३५४७५.००
ख)	**कुल जम्मा भुक्तानी**	**६४९६१७७५७.१५**		**६४९६१७७५७.१५**	**५९६२१४३२९.४०**		**५९६२१४३२९.४०**
ग)	**बचत /कमी (ग = क-ख)**	**-१८२६६.९८**		**-१८२६६.९८**	**१३८८५३१२.५०**		**१३८८५३१२.५०**
घ)	**धरौटी आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)**	**२३२१८७५०.२९**		**२३२१८७५०.२९**	**६८०३७६.६६**		**६८०३७६.६६**
घ.१)	**कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी**						
ङ)	**यस आ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)**	**२३२००४८३.३१**		**२३२००४८३.३१**	**१४५६५६८९.१६**		**१४५६५६८९.१६**

च)	गत आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	९१६३१३३१.६९		९१६३१३३१.६९	७७०६५६४२.५३		७७०६५६४२.५३
छ)	विनिमय नाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन						
ज)	आ.व. अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	११४८३१८१५.००		११४८३१८१५.००	९१६३१३३१.६९		९१६३१३३१.६९

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा कतिपय प्रदेश र स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।

- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।